

A Népzeneész II. szakképesítés helyi tantervei

---

1 Főtárgyak helyi tantervei

1.1 Népzeneész (húros/vonós)

1.1.1 Népi hegedű főtárgy

A népi hegedű főtárgy tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt tanulmányai folytatására a szakirányú felsőoktatásban, illetve a közművelődés területén középfokú népzenei felkészültséget igénylő feladatok ellátására.

Szakmai feladatok

A saját hangszerre szempontjából földrajzilag, műfajilag és előadásmódban reprezentatív, alkatának, egyéniségének, beállítódásának is megfelelő népzenei repertoárt alakítson ki, melyet folyamatosan bővít. Repertoárját gyorsan memorizálja, és a teljes anyagot hosszú távon tartsa fejben. Hangszerét természetesen, oldottan kezeli, a zenét kifejező, egyéni, stílusos hangon szólaltatja meg. Az előadásra kerülő műveket stílushűen, művészileg és érzelmileg kifejezően adja elő. Az előadáson helyes tempóban, zeneileg pontosan, magas technikai színvonalon szólaltatja meg a műveket. Repertoárját folyamatosan gyakorolja.

Szakmai ismeretek

Saját hangszerre népzenei irodalmának ismerete és folyamatos bővítése. Kimunkált hangszertechnikai tudáson alapuló biztonságérzet és előadói készség. Érzelmileg átélt, hiteles előadásmód. A népzenei anyag stílusos, pontos, tagolt, kifejező, technikai és zenei szempontból magas színvonalú, tudatos előadása. Az elméletben tanultak alkalmazása saját hangszerén.

Készségek

Pontos zenei hallás-és intonációs készség, ritmus- és tempóérzék, stílusérzék, előadói készség. A tantárgyi program célja, hogy a tanuló megismerje

- a hangszeres magyar népzene, ezen belül a különböző dialektusokat, a különböző tájegységek stílusjegyeit, hangszeri irodalmát, az alapvető tánc típusok kísérőzenéjét;
- a tánc ciklusokat (táncrend) és egyéb zenék stílusos előadását, illetve a táncok kíséretét;
- a különböző táncok kísérőzenéjének szerkezetét és felépítését, valamint a dallamok hovatartozását;
- és sajátítsa el a népi hegedülés technikáját: hangszer- és vonótartás, vonókezelés, hangsúlyozás, hangképzés, díszítések;
- hangszer természetét, történetét és népi vonatkozásait,
- a jelentősebb primások nevét, működési területét,
- a régi és új stílusú táncok zenéjének jellemző vonásait,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, felépítését, zenei tartalmát,
- a nem tánchoz kapcsolódó zenéket (pl. népszokások).

A főtárgy célja továbbá, hogy a növendék, mint hegedős legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- tudatosan gyakorolni,
- technikáját önállóan továbbfejleszteni,
- az alapvonásokat, valamint a különböző vonásnemeket alkalmazni,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- a különböző zenék stílusának, valamint saját kézügyének megfelelő ujjrendek és vonások önálló készítésére,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás és dinamika tudatos alkalmazására,
- a különböző bal kéz díszítések megkülönböztetésére és tudatos alkalmazására,
- a teljes tánczenei folyamat zenéjének felépítésére, táncszerű eljátszására,
- önálló zenekari számok összeállítására,
- a tanult dallamokat kontrán kíséreni,
- a tanultak (tempó, harmonizálás, játékmód) alapján egy ismeretlen táncdallamot a megfelelő népzenei dialektuson, illetve tánc típuson, szokáskereten belül elhelyezni, hallás után megtanulni, illetve lejegyezni.

Továbbá a népi hegedűs tanuló, mint primás legyen képes

- zenekarát vezetni,
- színpadon magabiztosan kiállni és viselkedni,
- táncot indítani különböző tempókban,
- a megkezdett tempót megtartani, lassítani, illetve gyorsítani,
- a táncot befejezni, bárhol lehúzni”

- egy tánc típuson belül különböző dallamokat összekötni,
- a tánc folyamaton belül tánc típusot váltani (pl. lassú csárdás, friss csárdás),
- muzsikálás közben a zenekarával, a táncossal, illetve színpadi zenészként a közönséggel kapcsolatot teremteni, illetve tartani.

A hegedűjátékos alakítsa ki

- az improvizálás képességét a tánczene különböző szerkezeti szintjein, a különböző tánczenék kísérési módjait, és a tanuló azt hegedűn (kontra) is tudja eljátszani;
- a zenekar irányításának képességét, a különböző tájegységek zenekari hangzásának ismeretét.

Technikai fejlesztés

A Népi hegedű főtárgy esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.   20 óra

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben, pl.: A-D),

Technikai feladatok

- Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok, a III-IV. fekvés használata és gyakori váltása, staccato és marcato vonásnemek.
- Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.
- Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban.
- Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, a sorvégi tenutós tizenhatodok eljátszása tempóban.
- Egy-egy dallamnál legalább két variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás:
  - ugrós – lassú csárdás – friss csárdás,
  - lassú csárdás – friss csárdás – ugrós,
  - ugrós – friss csárdás,
  - verbunk és frisse.

Zenei anyag 2.   20 óra

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

- Férfi táncok kísérő-dallamainál: gyors pontozott tizenhatodok külön vonóval, különböző vonásnemekkel, belső hangsúlyozás, fekvésváltás.
- Aszimmetrikus lüktetésű dallamok – Négyes”, Lassú.
- Hangképzés, kitarzott hangok megszólaltatása, díszítések, ritmikus vibrato, trilla, körülírás.
- Hangsúlyozás.
- Közjátékok.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.
-

Zenei anyag 3. 32 óra

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktetős, jártatos, forgatós.

Technikai feladatok

- A III. fekvés gyakori használata, gyakori kettős-, hármaskötések, tempótartás, hangsúlyozás, hangsúlyozó díszítések, a forgatós játékmódja, csárdás aszimmetrikus lüktetése.
- Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.
- Tánczenei folyamat összeállítása.

Használt segédanyagok:

- Lajtha László: Széki gyűjtés
- Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene
- Salamon Beáta: Magyar népzenei dallamgyűjtemény hegedűtanításhoz a saját fejlesztésű hangzóanyaggal együtt. Egy hegedűs felvételek, minus one-os hangzó segédanyagok (saját fejlesztés).
- Virágvölgyi kötet hangzóanyaga, videófelvételek.

10. évfolyam - heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1. 36 óra

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, szapora .

Technikai feladatok

- Pontozott tizenhatod-menetek külön vonóval, hármaskötés, kettőskötés.
- Hangsúlyozás jobb, illetve bal kézben.
- Felső és alsó váltóhang, előkék, egyszerű körülírás, trilla.
- Fekvésváltás.
- Dallamok összekapcsolása.
- Verbunknál és szaporánál: virtuóz tizenhatod-menetek, spiccato vonás, hangindítás emelt vonóval, kötések nagy tempóban.
- Tempótartás.

- Kőzjátékok tanulása műfajonként és hangnemenként, megfelelő használatuk, a virtuóz játék előkészítése a magas fekvésben.

Zenei anyag 2. 36 óra

A bartóki IV. népzenei dialektusterület: Szatmár. Oláhos, csendes, csárdás, friss csárdás, magyar verbunk.

Technikai feladatok

- Bal kéz: váltóhangok, glissando, előke, utóka, körülírás, ritmikus vibrato, negyedik ujjas üveghangok, speciális egyujjas ujjrendek, csúszások.
- Jobb kéz: hangsúlyozás, belső, illetve szinkópás hangsúlyozás.
- Lassú csárdás – friss csárdás műfaji váltás.
- Parlando-rubato előadásmód – kitartott, hosszú hangok megszólaltatása, díszítése (hallgató is).
- Hegedűkontra kíséret: gyors dűvő, lassú dűvő, esztam, parlando-rubato dallamok kísérete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Új zenei anyag 1. 36 óra

Vajdaszentivány, Verbunk, Sebes forduló, Lassú, Korcsos, Cigánycsárdás dallamok.

Technikai feladatok

- Gyors tizenhatod-menetek.
- Kőzjátékok.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések II-VI.
- Sebes forduló, Korcsos hangsúlyozása, hármaskötés.
- Előke és díszítés összekapcsolása, sűrű trilla.
- Hangképzés.

Új zenei anyag 2. 36 óra

Ismerkedés az északi népzenei dialektusterülettel: Palócvidek, Galga mente (Kartal, Tura), Felföld (dudautánzás). Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták.

Technikai feladatok

- A duda utánzása hegedűn (scordaturával).
- A friss csárdások gyors tempója, tempótartás, dallamtanulás.
- Magas fekvések.
- Játék tercparhuzamban (tercelés”).
- Kontrakíséret (dűvő, esztam).
- Énekes dallam eljátszása hangszeren, stílusos improvizálás (kb. 10 dallam).

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Új zenei anyag 1. 31 óra

Erdély: Magyarpalatka, Ritka magyar, sűrű magyar, korcsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc.

Technikai feladatok:

- II. fekvés, belső hangsúlyozás.
- Ritmikus díszítés, sűrű trilla, előke, utóka.
- Körülírás, a különböző díszítőelemek összekapcsolása.
- Jobb kézben: vonásnemek, fölfelé hangsúlyozás, indított hangok.
- Hangképzés, dinamika.
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Ritka magyar, Korcsos, Lassú cigánytánc).
- Egy „pár” tánc (táncsorrend) műsorszerű összeállítása.
- Kíséret, összjáték.
- Énekes dallamok megtanulása

Új zenei anyag 2. 31 óra

Erdély: Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás.

Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Technikai feladatok:

- Hangsúlyozás.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések.
- Hangképzés, díszítés (terces körülírás).
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Lassú magyar, Román forgató).

13. évfolyam - heti 4 óra, összesen 124 óra

Új zenei anyag 1.   62 óra

Gyimes. Féloláhos, verbunk, lassú magyaros, sebes magyaros, lassú csárdás, sebes csárdás, kettős jártatója és sirülője, héjszák.

Technikai feladatok

Hegedűtartás és vonókezelés.

II. fekvés, mint alapfekvés.

Speciális ujjrendek.

Tizenhatod-játék az alsó fél vonón.

Speciális kötések és vonásnemek.

Aszimmetrikus játék (lassú magyaros), szinkópás lüktetés (kettős jártatója és sirülője).

További feladatok   62 óra

Felkészülés a továbbtanulásra, felvételi követelmények elsajátítása:

a) kötelező anyag:

- új stílusú lassú csárdás és verbunk: Gömöri verbunk és lassú csárdás (Varsányi Ildikó: Gömöri népzene 1. számból a [verbunk](#); 3. számból a [lassú csárdás](#))
- régi stílusú férfítánc: székely verbunk közjátékkal (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 28. dallam)

- régi stílusú aszimmetrikus hangsúlyozású táncok: [széki lassú](#) (Lajtha László: Széki gyűjtés, 15. dallam); [széki magyar](#) (Lajtha László: széki gyűjtés 1. dallam); [marosszéki forgató](#) (Lajtha László: Körispataki gyűjtés 2. dallam)
- rubato dallam: [gyimesi keserves](#) (Új pátria sorozat, Zerkula János keservei 8. szám)

A kötelező anyag szóló előadásban, kíséret nélkül játszandó!

A felvételizőnek az alap- illetve a középfokú népzeneoktatás szintjén tisztában kell lennie és alkalmaznia kell a népzene előadásmódjának jellegzetességeit.

b) szabadon választott:

A felvételiző a következő, tájegységenként felsorolt anyagokból állíthatja össze a szabadon választott vizsgaanyagát:

- Dunántúl (válogatás a madocsi banda anyagából)
- Palócföld (válogatás a kartali banda anyagából)
- Szatmár (Szatmári bandák CD)
- Kalotaszeg (válogatás Árus vagy Hitler vagy Cilika anyagából)
- Bonchida (Kallós CD); Magyarpalatka (Kodoba Béla CD); Ördöngösfüzes (Kallós CD)
- Vajdaszentivány (Horváth Elek CD); Magyarpéterlaka (Csiszár Aladár CD)
- Gyimes (Halmágyi Mihály CD)¹

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben, pl.: A-D),

Technikai feladatok

- Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok, a III-IV. fekvés használata és gyakori váltása, staccato és marcato vonásnemek.
- Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.
- Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban.
- Lassú csárdás táncszerű giusto eljárás, a sorvégi tenutós tizenhatodok eljárás tempóban.

---

¹ <http://fze.hu/hu/nepi-bracsamuvesz-tanar-nepi-hegedumuvesz-tanar-osztatlan-12-felev->

- Egy-egy dallamnál legalább két variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás:
  - ugrós – lassú csárdás – friss csárdás,
  - lassú csárdás – friss csárdás – ugrós,
  - ugrós – friss csárdás,
  - verbunk és frisse.

Zenei anyag 2.

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

- Férfi táncok kísérő-dallamainál: gyors pontozott tizenhatodok külön vonóval, különböző vonásnemekkel, belső hangsúlyozás, fekvésváltás.
- Aszimmetrikus lüktetésű dallamok – Négyes”, Lassú.
- Hangképzés, kitartott hangok megszólaltatása, díszítések, ritmikus vibrato, trilla, körülírás.
- Hangsúlyozás.
- Közjátékok.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 3.

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktetős, jártatós, forgatós.

Technikai feladatok

- A III. fekvés gyakori használata, gyakori kettős-, hármaskötések, tempótartás, hangsúlyozás, hangsúlyozó díszítések, a forgatós játékmódja, csárdás aszimmetrikus lüktetése.
- Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.
- Tánczenei folyamat összeállítása.

Használt segédanyagok:

Lajtha László: Széki gyűjtés

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Salamon Beáta: Magyar népzenei dallamgyűjtemény hegedűtanításhoz a saját fejlesztésű hangzóanyaggal együtt. Egy hegedűs felvételek, minus one-os hangzó segédanyagok (saját fejlesztés).

Virágvölgyi kötet hangzóanyaga, videófelvelelek.

Zenei anyag 4.

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Pontozott tizenhatod-menetek külön vonóval, hármaskötés, kettőskötés.
- Hangsúlyozás jobb, illetve bal kézben.
- Felső és alsó váltóhang, előkék, egyszerű körülírás, trilla.
- Fekvésváltás.
- Dallamok összekapcsolása.
- Verbunknál és szaporánál: virtuóz tizenhatod-menetek, spiccato vonás, hangindítás emelt vonóval, kötések nagy tempóban.
- Tempótartás.
- Közjátékok tanulása műfajonként és hangnemenként, megfelelő használatuk, a virtuóz játék előkészítése a magas fekvésben.

Zenei anyag 5.

A bartóki IV. népzenei dialektusterület: Szatmár. Oláhos, csendes, csárdás, friss csárdás, magyar verbunk.

Technikai feladatok

- Bal kéz: váltóhangok, glissando, előke, utóka, körülírás, ritmikus vibrato, negyedik ujjas üveghangok, speciális egyujjas ujjrendek, csúszások.
- Jobb kéz: hangsúlyozás, belső, illetve szinkópás hangsúlyozás.
- Lassú csárdás – friss csárdás műfaji váltás.

- Parlando-rubato előadásmód – kitartott, hosszú hangok megszólaltatása, díszítése (hallgató is).
- Hegedűkontra kíséret: gyors dúvó, lassú dúvó, esztam, parlando-rubato dallamok kísérete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Vajdaszentivány, Verbunk, Sebes forduló, Lassú, Korcsos, Cigánycsárdás dallamok.

Technikai feladatok

- Gyors tizenhatod-menetek.
- Közjátékok.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések II-VI.
- Sebes forduló, Korcsos hangsúlyozása, hármaskötés.
- Előke és díszítés összekapcsolása, sűrű trilla.
- Hangképzés.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés az északi népzenei dialektusterülettel: Palócvidek, Galga mente (Kartal, Tura), Felföld (dudautánzás). Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudánóták.

Technikai feladatok

- A duda utánzása hegedűn (scordaturával).
- A friss csárdások gyors tempója, tempótartás, dallamtanulás.
- Magas fekvések.
- Játék tercpárhuzamban (tercelés”).
- Kontrakíséret (dúvó, esztam).
- Énekes dallam eljátszása hangszeren, stílusos improvizálás (kb. 10 dallam).

Zenei anyag 3.

Erdély: Magyarpalatka, Ritka magyar, sűrű magyar, korcsos, szökős, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc.

Technikai feladatok:

- II. fekvés, belső hangsúlyozás.
- Ritmikus díszítés, sűrű trilla, előke, utóka.
- Körülírás, a különböző díszítőelemek összekapcsolása.
- Jobb kézben: vonásnemek, fölfelé hangsúlyozás, indított hangok.
- Hangképzés, dinamika.
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Ritka magyar, Korcsos, Lassú cigánytánc).
- Egy „pár” tánc (táncsorrend) műsorszerű összeállítása.
- Kíséret, összjáték.
- Énekes dallamok megtanulása

Zenei anyag 4.

Erdély: Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás.
Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Technikai feladatok:

- Hangsúlyozás.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések.
- Hangképzés, díszítés (terces körülírás).
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Lassú magyar, Román forgató).

Zenei anyag 5.

Gyimes. Féloláhos, verbunk, lassú magyaros, sebes magyaros, lassú csárdás, sebes csárdás, kettős jártatója és sirülője, héjszák.

Technikai feladatok

- Hegedűtartás és vonókezelés.

- II. fekvés, mint alapfekvés.
- Speciális ujjrendek.
- Tizenhatod-játék az alsó fél vonón.
- Speciális kötések és vonásnemek.
- Aszimmetrikus játék (lassú magyaros), szinkópás lüktetés (kettős járatója és sirülője).

További feladatok:

Felkészülés a továbbtanulásra, felvételi követelmények elsajátítása:

a) kötelező anyag:

- új stílusú lassú csárdás és verbunk: Gömöri verbunk és lassú csárdás (Varsányi Ildikó: Gömöri népzene 1. számból a [verbunk](#); 3. számból a [lassú csárdás](#))
- régi stílusú férfitánc: székely verbunk közjátékkal (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 28. dallam)
- régi stílusú aszimmetrikus hangsúlyozású táncok: [széki lassú](#) (Lajtha László: Széki gyűjtés, 15. dallam); [széki magyar](#) (Lajtha László: széki gyűjtés 1. dallam); [marosszéki forгатós](#) (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 2. dallam)
- rubato dallam: [gyimesi keserves](#) (Új pátria sorozat, Zerkula János keservei 8. szám)

A kötelező anyag szóló előadásban, kíséret nélkül játszandó!

A felvételizőnek az alap- illetve a középfokú népzeneoktatás szintjén tisztában kell lennie és alkalmaznia kell a népzene előadásmódjának jellegzetességeit.

b) szabadon választott:

A felvételiző a következő, tájegységenként felsorolt anyagokból állíthatja össze a szabadon választott vizsganyagát:

- Dunántúl (válogatás a madocsai banda anyagából)
- Palócföld (válogatás a kartali banda anyagából)
- Szatmár (Szatmári bandák CD)
- Kalotaszeg (válogatás Árus vagy Hitler vagy Cilika anyagából)
- Bonchida (Kallós CD); Magyarpalatka (Kodoba Béla CD); Ördögösfüzes (Kallós CD)
- Vajdaszentivány (Horváth Elek CD); Magyarpéterlaka (Csiszár Aladár CD)
- Gyimes (Halmágyi Mihály CD)²

---

² <http://fze.hu/hu/nepi-bracsamuvesz-tanar-nepi-hegedumuvesz-tanar-osztatlan-12-felev->

1.1.2 Népi hegedű – társhangszer

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1. 10 óra

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben, pl.: A-D),

Technikai feladatok

- Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok, a III-IV. fekvés használata és gyakori váltása, staccato és marcato vonásnemek.
- Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.
- Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban.
- Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, a sorvégi tenutós tizenhatodok eljátszása tempóban.
- Egy-egy dallamnál legalább két variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás:
  - ugrós – lassú csárdás – friss csárdás,
  - lassú csárdás – friss csárdás – ugrós,
  - ugrós – friss csárdás,
  - verbunk és frisse.

Zenei anyag 2. 10 óra

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

- Férfi táncok kísérő-dallamainál: gyors pontozott tizenhatodok külön vonóval, különböző vonásnemekkel, belső hangsúlyozás, fekvésváltás.
- Aszimmetrikus lüktetésű dallamok – Négyes”, Lassú.
- Hangképzés, kitarított hangok megszólaltatása, díszítések, ritmikus vibrato, trilla, körülírás.
- Hangsúlyozás.
- Közjátékok.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 3. 16 óra

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktetős, jártatos, forgatós.

Technikai feladatok

- A III. fekvés gyakori használata, gyakori kettős-, hármaskötések, tempótartás, hangsúlyozás, hangsúlyozó díszítések, a forgatós játékmódja, csárdás aszimmetrikus lüktetése.
- Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.
- Tánczenei folyamat összeállítása.

Használt segédanyagok:

Lajtha László: Széki gyűjtés

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Salamon Beáta: Magyar népzenei dallamgyűjtemény hegedűtanításhoz a saját fejlesztésű hangzóanyaggal együtt. Egy hegedűs felvételek, minus one-os hangzó segédanyagok (saját fejlesztés).

Virágvölgyi kötet hangzóanyaga, videófelvelelek.

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1 18 óra

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Pontozott tizenhatod-menetek külön vonóval, hármaskötés, kettőskötés.
- Hangsúlyozás jobb, illetve bal kézben.
- Felső és alsó váltóhang, előkék, egyszerű körülírás, trilla.
- Fekvésváltás.
- Dallamok összekapcsolása.
- Verbunknál és szaporánál: virtuóz tizenhatod-menetek, spiccato vonás, hangindítás emelt vonóval, kötések nagy tempóban.
- Tempótartás.

- Közjátékok tanulása műfajonként és hangnemenként, megfelelő használatuk, a virtuóz játék előkészítése a magas fekvésben.

Zenei anyag 2. 18 óra

A bartóki IV. népzenei dialektusterület: Szatmár. Oláhos, csendes, csárdás, friss csárdás, magyar verbunk.

Technikai feladatok

- Bal kéz: váltóhangok, glissando, előke, utóka, körülírás, ritmikus vibrato, negyedik ujjas üveghangok, speciális egyujjas ujjrendek, csúszások.
- Jobb kéz: hangsúlyozás, belső, illetve szinkópás hangsúlyozás.
- Lassú csárdás – friss csárdás műfaji váltás.
- Parlando-rubato előadásmód – kitartott, hosszú hangok megszólaltatása, díszítése (hallgató is).
- Hegedűkontra kíséret: gyors dúvó, lassú dúvó, esztam, parlando-rubato dallamok kísérete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel
-

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Új zenei anyag 1. 36 óra

Vajdaszentivány, Verbunk, Sebes forduló, Lassú, Korcsos, Cigánycsárdás dallamok.

Technikai feladatok

- Gyors tizenhatod-menetek.
- Közjátékok.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések II-VI.
- Sebes forduló, Korcsos hangsúlyozása, hármaskötés.
- Előke és díszítés összekapcsolása, sűrű trilla.
- Hangképzés.

Új zenei anyag 2. 36 óra

Ismerkedés az északi népzenei dialektusterülettel: Palócvidek, Galga mente (Kartal, Tura), Felföld (dudautánzás). Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták.

Technikai feladatok

- A duda utánzása hegedűn (scordaturával).
- A friss csárdások gyors tempója, tempótartás, dallamtanulás.
- Magas fekvések.
- Játék tercparhuzamban (tercelés”).
- Kontrakíséret (dűvő, esztam).
- Énekes dallam eljátszása hangszeren, stílusos improvizálás (kb. 10 dallam).
-

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Új zenei anyag 1 31 óra

Erdély: Magyarpalatka, Ritka magyar, sűrű magyar, korcsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc.

Technikai feladatok:

- II. fekvés, belső hangsúlyozás.
- Ritmikus díszítés, sűrű trilla, előke, utóka.
- Körülírás, a különböző díszítőelemek összekapcsolása.
- Jobb kézben: vonásnemek, fölfelé hangsúlyozás, indított hangok.
- Hangképzés, dinamika.
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Ritka magyar, Korcsos, Lassú cigánytánc).
- Egy „pár” tánc (táncsorrend) műsorszerű összeállítása.
- Kíséret, összjáték.
- Énekes dallamok megtanulása

Új zenei anyag 2. 31 óra

Erdély: Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás.

Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Technikai feladatok:

- Hangsúlyozás.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések.
- Hangképzés, díszítés (terces körülírás).
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Lassú magyar, Román forgató).

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Új zenei anyag 1. 62 óra

Gyimes. Féloláhos, verbunk, lassú magyaros, sebes magyaros, lassú csárdás, sebes csárdás, kettős jártatója és sirülője, héjszák.

Technikai feladatok

- Hegedűtartás és vonókezelés.
- II. fekvés, mint alapfekvés.
- Speciális ujjrendek.
- Tizenhatod-játék az alsó fél vonón.
- Speciális kötések és vonásnemek.
- Aszimmetrikus játék (lassú magyaros), szinkópás lüktetés (kettős jártatója és sirülője).

További feladatok: 62 óra

Felkészülés a továbbtanulásra, felvételi követelmények elsajátítása:

a) kötelező anyag:

- új stílusú lassú csárdás és verbunk: Gömöri verbunk és lassú csárdás (Varsányi Ildikó: Gömöri népzene 1. számból a [verbunk](#); 3. számból a [lassú csárdás](#))
- régi stílusú férfitánc: székely verbunk közjátékkal (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 28. dallam)
- régi stílusú aszimmetrikus hangsúlyozású táncok: [széki lassú](#) (Lajtha László: Széki gyűjtés, 15. dallam); [széki magyar](#) (Lajtha László: széki gyűjtés 1. dallam); [marosszéki forgató](#) (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 2. dallam)

- rubato dallam: [gyimesi keserves](#) (Új pátria sorozat, Zerkula János keservei 8. szám)

A kötelező anyag szóló előadásban, kíséret nélkül játszandó!

A felvételizőnek az alap- illetve a középfokú népzeneoktatás szintjén tisztában kell lennie és alkalmaznia kell a népzene előadásmódjának jellegzetességeit.

b) szabadon választott:

A felvételiző a következő, tájegységenként felsorolt anyagokból állíthatja össze a szabadon választott vizsganyagát:

- Dunántúl (válogatás a madocsai banda anyagából)
- Palócföld (válogatás a kartali banda anyagából)
- Szatmár (Szatmári bandák CD)
- Kalotaszeg (válogatás Árus vagy Hitler vagy Cilika anyagából)
- Bonchida (Kallós CD); Magyarpalatka (Kodoba Béla CD); Ördögösfüzes (Kallós CD)
- Vajdaszentivány (Horváth Elek CD); Magyarpéterlaka (Csiszár Aladár CD)
- Gyimes (Halmágyi Mihály CD)³

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben, pl.: A-D),

Technikai feladatok

- Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok, a III-IV. fekvés használata és gyakori váltása, staccato és marcato vonásnemek.
- Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.
- Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban.
- Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, a sorvégi tenutós tizenhatodok eljátszása tempóban.
- Egy-egy dallamnál legalább két variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás:
  - ugrós – lassú csárdás – friss csárdás,

---

³ <http://fze.hu/hu/nepi-bracsamuvesz-tanar-nepi-hegedumuvesz-tanar-osztatlan-12-felev->

- lassú csárdás – friss csárdás – ugrós,
- ugrós – friss csárdás,
- verbunk és frisse.

Zenei anyag 2

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

- Férfi táncok kísérő-dallamainál: gyors pontozott tizenhatodok külön vonóval, különböző vonásnemekkel, belső hangsúlyozás, fekvésváltás.
- Aszimmetrikus lüktetésű dallamok – Négyes”, Lassú.
- Hangképzés, kitartott hangok megszólaltatása, díszítések, ritmikus vibrato, trilla, körülírás.
- Hangsúlyozás.
- Közjátékok.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.
-

Zenei anyag 3.

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Technikai feladatok

- A III. fekvés gyakori használata, gyakori kettős-, hármaskötések, tempótartás, hangsúlyozás, hangsúlyozó díszítések, a forgató játékmódja, csárdás aszimmetrikus lüktetése.
- Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.
- Tánczenei folyamat összeállítása.

Használt segédanyagok:

Lajtha László: Széki gyűjtés

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Salamon Beáta: Magyar népzenei dallamgyűjtemény hegedűtanításhoz a saját fejlesztésű hangzóanyaggal együtt. Egy hegedűs felvételek, minus one-os hangzó segédanyagok (saját fejlesztés).

Virágvölgyi kötet hangzóanyaga, videófelvelelek.

Zenei anyag 4.

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Pontozott tizenhatod-menetek külön vonóval, hármaskötés, kettőskötés.
- Hangsúlyozás jobb, illetve bal kézben.
- Felső és alsó váltóhang, előkék, egyszerű körülírás, trilla.
- Fekvésváltás.
- Dallamok összekapcsolása.
- Verbunknál és szaporánál: virtuóz tizenhatod-menetek, spiccato vonás, hangindítás emelt vonóval, kötések nagy tempóban.
- Tempótartás.
- Közjátékok tanulása műfajonként és hangnemenként, megfelelő használatuk, a virtuóz játék előkészítése a magas fekvésben.

Zenei anyag 5.

A bartóki IV. népzenei dialektusterület: Szatmár. Oláhos, csendes, csárdás, friss csárdás, magyar verbunk.

Technikai feladatok

- Bal kéz: váltóhangok, glissando, előke, utóka, körülírás, ritmikus vibrato, negyedik ujjas üveghangok, speciális egyujjas ujjrendek, csúszások.
- Jobb kéz: hangsúlyozás, belső, illetve szinkópás hangsúlyozás.
- Lassú csárdás – friss csárdás műfaji váltás.
- Parlando-rubato előadásmód – kitartott, hosszú hangok megszólaltatása, díszítése (hallgató is).
- Hegedűkontra kíséret: gyors dűvő, lassú dűvő, esztam, parlando-rubato dallamok kísérete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

- Vajdaszentivány, Verbunk, Sebes forduló, Lassú, Korcsos, Cigánycsárdás dallamok.
- Technikai feladatok
- Gyors tizenhatod-menetek.
- Kőzjátékok.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések II-VI.
- Sebes forduló, Korcsos hangsúlyozása, hármaskötés.
- Előke és díszítés összekapcsolása, sűrű trilla.
- Hangképzés.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés az északi népzenei dialektusterülettel: Palócvidek, Galga mente (Kartal, Tura), Felföld (dudautánzás). Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudánóták.

Technikai feladatok

- A duda utánzása hegedűn (scordaturával).
- A friss csárdások gyors tempója, tempó tartás, dallamtanulás.
- Magas fekvések.
- Játék tercpárhuzamban (tercelés”).
- Kontrakíséret (dűvő, esztam).
- Énekes dallam eljátszása hangszeren, stílusos improvizálás (kb. 10 dallam).

Zenei anyag 3.

Erdély: Magyarpalatka, Ritka magyar, sűrű magyar, korcsos, szökős, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc.

Technikai feladatok:

- II. fekvés, belső hangsúlyozás.
- Ritmikus díszítés, sűrű trilla, előke, utóka.
- Kőrülírás, a különböző díszítőelemek összekapcsolása.
- Jobb kézben: vonásnemek, fölfelé hangsúlyozás, indított hangok.

- Hangképzés, dinamika.
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Ritka magyar, Korcsos, Lassú cigánytánc).
- Egy „pár” tánc (táncsorrend) műsorszerű összeállítása.
- Kíséret, összjáték.
- Énekes dallamok megtanulása

Zenei anyag 4.

Erdély: Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás.

Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Technikai feladatok:

- Hangsúlyozás.
- Vonásnemek.
- Magas fekvések.
- Hangképzés, díszítés (terces körülírás).
- Közjátékok.
- Aszimmetria (Lassú magyar, Román forgató).

Zenei anyag 5.

Gyimes. Féloláhos, verbunk, lassú magyaros, sebes magyaros, lassú csárdás, sebes csárdás, kettős jártatója és sirülője, héjszák.

Technikai feladatok

- Hegedűtartás és vonókezelés.
- II. fekvés, mint alapfekvés.
- Speciális ujjrendek.
- Tizenhatod-játék az alsó fél vonón.
- Speciális kötések és vonásnemek.
- Aszimmetrikus játék (lassú magyaros), szinkópás lüktetés (kettős jártatója és sirülője).

További feladatok:

Felkészülés a továbbtanulásra, felvételi követelmények elsajátítása:

a) kötelező anyag:

- új stílusú lassú csárdás és verbunk: Gömöri verbunk és lassú csárdás (Varsányi Ildikó: Gömöri népzene 1. számból a [verbunk](#); 3. számból a [lassú csárdás](#))
- régi stílusú férfitánc: székely verbunk közjátékkal (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 28. dallam)
- régi stílusú aszimmetrikus hangsúlyozású táncok: [széki lassú](#) (Lajtha László: Széki gyűjtés, 15. dallam); [széki magyar](#) (Lajtha László: széki gyűjtés 1. dallam); [maroszéki forgató](#) (Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés 2. dallam)
- rubato dallam: [gyimesi keserves](#) (Új pátria sorozat, Zerkula János keservei 8. szám)

A kötelező anyag szóló előadásban, kíséret nélkül játszandó!

A felvételizőnek az alap- illetve a középfokú népzeneoktatás szintjén tisztában kell lennie és alkalmaznia kell a népzene előadásmódjának jellegzetességeit.

b) szabadon választott:

A felvételiző a következő, tájegységenként felsorolt anyagokból állíthatja össze a szabadon választott vizsgaanyagát:

- Dunántúl (válogatás a madocsai banda anyagából)
- Palócföld (válogatás a kartali banda anyagából)
- Szatmár (Szatmári bandák CD)
- Kalotaszeg (válogatás Árus vagy Hitler vagy Cilika anyagából)
- Bonchida (Kallós CD); Magyarpalatka (Kodoba Béla CD); Ördögösfüzes (Kallós CD)
- Vajdaszentivány (Horváth Elek CD); Magyarpéterlaka (Csiszár Aladár CD)
- Gyimes (Halmágyi Mihály CD)⁴

---

⁴ <http://fze.hu/hu/nepi-bracsamuvesz-tanar-nepi-hegedumuvesz-tanar-osztatlan-12-felev->

1.1.3 Népi brácsa - főtárgy

A Népi brácsa főtárgy esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- harmonizálás,
- hangszerkezelés, vonókezelés,
- vonásnemek,
- helyes, differenciált ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.   26 óra

A bartóki I. népzenei dialektus: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben – pl. A-D), valamint „Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, D hangnemekben).

Technikai feladatok:

- Lassú és gyors esztam, illetve lassú dúvő.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Modális és funkciós harmonizálás-módok.
- Négyhúros brácsán C, D és A hangnemekben egyszerűbb harmonizálás, illetve akkordmenetek az első és második fekvésben.
- Egy-egy dallamnál több variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Kamarazenélési képességfejlesztés: a primás kísérése (a tudatosságtól az automatizmusig).

Zenei anyag 2. 26 óra

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok:

- Ifj. Ádám István széki kontrás harmóniakészlete, harmonizálási módjának elsajátítása és összevetése más széki kontrásokéval (pl. Mikó Albert, Moldován György).
- „Szalasztott” vonóindítás és hangsúlyozás.
- Az előke tudatos alkalmazása vonóváltásnál.
- A primás hangsúlyozásmódjának ismerete.
- A különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Lejegyzés és visszatanulás autentikus népzenei hangfelvételtől.
- A zenei folyamat egészének vizsgálata, egy-egy hosszabb zenei folyamat törvényszerűségeinek felismerése és alkalmazása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 3. 20 óra

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktető, jártató, forgató.

- A düvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.
-

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1. 36 óra

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, csárdás, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán.
- Az akkordkészlet bővítése: szeptim-, szűkített és váltó-akkordok.
- Egy dallam harmóniavázán alapuló minimum három-négyféle akkordozás elsajátítása, variálása (improvizatív alkalmazása).

- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása.
- Vonózás-variációk.
- Tempótartás, „együttlélegzés” a primás játékkal.

Zenei anyag 2. 36 óra

Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (minimum két hangnemben: A D).

Technikai feladatok

- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros brácsán.
- Bonyolultabb akkordmenetek négyhúros brácsán A és D hangnemekben (íj. Horváth András népi zenész játékmódja alapján), valamint C-G, illetve G-D húrokon a szatmárökörítői és a tiszakóródi zenekar alapján.
- A vonás- és akkordvariációk stílushű használata.
- Brácsaszólam megtanulása autentikus népzenei hangfelvételtől (a dallamok lejegyzésével, figyelemmel a zenészek lehetséges tévesztéseire).
- A vonókezelés helyes értelmezése és elsajátítása videofelvétel segítségével.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Új zenei anyag 1 36 óra

Székelyföld: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, sebes forduló, lassú, kocsos, cigánycsárdás.

Technikai feladatok

- Vonásnemek különbözőségének összehasonlítása Horváth Mihály vajdaszentiványi, és Ponci Gyula péterlakai brácsás játékában.
- A harmonizálás és az akkordkészlet összehasonlítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játékában.
- Ritmusvariációk egy-egy tánc kíséretében.

Új zenei anyag 2. 36 óra

Az északi népzenei dialektus területeiről Palócvidek, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. lakodalmások – menyasszonytánc).

Technikai feladatok

- Négyhúros brácsán és hegedű-kontrán funkciós akkordmenetek megtanulása.
- Eredeti felvételtől a kontrakíséret lejegyzése.
- Egy-egy dallam kíséretében egyéni variációk, stílusos improvizálás gyakorlása.
- Egy-egy ismeretlen dallam stílusos megharmonizálása első hallás után.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Új zenei anyag 1. 31 óra

Erdély: Magyarpalatka, Magyar-szovát.

Ritka magyar, sűrű magyar, verbunk, négyes (magyar tánc), korcsos, szökős, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc, román táncok, alkalomhoz kötött dallamok (pl. halottkísérők).

Technikai feladatok

- Dúr harmóniasorok és ennek helyi jellegzetességei.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékstílusának összehasonlítása, a különbségek tudatosítása (Magyarpalatka: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Magyar-szovát: Botezán János, Huszár Sándor).
- Vonásvariációk.
- A belső hangsúlyozás és aszimmetria gyakoroltatása, szigorúan a primás játékához igazodva.
- A passzív dalkincs növelése: énekes dallamok megtanulása.

Új zenei anyag 2. 31 óra

Erdély: Bonchida.

Technikai feladatok:

- Magyar táncrend: Lassú magyar, sűrű magyar, verbunk, lassú csárdás, sűrű csárdás.
Román táncrend: román forogatós, lassú cigányos, gyors cigányos, barbunc, sűrű legényes.
- A már megismert, bonyolult akkordkészletű négyhúros brácsajáték után az egyszerűbb, más jellegű bonchidai harmonizálás elsajátítása (Kalló János és Ádám József játéka alapján).
- A hegedű-kontra kéttagú banda játékmódja (Pusztai Sándor és ifj. Kolbász Béla játéka alapján).
- Eredeti hangfelvételek lejegyzése.
- Vonókezelés.
- Stílusos játék.

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Új zenei anyag 1.   62 óra

Székelyföld: Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó.

Technikai feladatok

A Küküllő menti dallamkincs és a táncok megismerése.

Egyedi vonásnemek Kozák József brácsajátékában.

Az ádámosi zenekar játékanak összehasonlítása más Küküllő menti zenekarokéval (Magyarkirályfalva, Magyarózd, Dombó, Magyarbece, Szászcsávás).

Új zenei anyag 2.   62 óra

Az északi népzenei terület zenei ismeretanyagának bővítése: Gömör.

Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

- Molnár Kálmán brácsás bonyolult akkordmeneteinek elsajátítása négyhúros brácsán, a magasabb fekvésekben is.
- A töltőszólam és a dallamjáték közötti játékmód, az ún. „dallamimitáló harmonizálás” elsajátítása a juhász-repertoárban.

- Seres Kálmán kontrás egyszerűbb harmonizálása és összevetése Molnár Kálmán játékaival.
- A stílusos improvizálás gyakorlása, saját variációk létrehozása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel, különös tekintettel a juhászanyag parlando-rubato előadásmódjára.
- Felvételi anyagok áttekintése.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben – pl. A-D), valamint „Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, D hangnemekben).

Technikai feladatok:

- Lassú és gyors esztam, illetve lassú dúvó.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Modális és funkciós harmonizálás-módok.
- Négyhúros brácsán C, D és A hangnemekben egyszerűbb harmonizálás, illetve akkordmenetek az első és második fekvésben.
- Egy-egy dallamnál több variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Kamarazenélési képességfejlesztés: a primás kísérése (a tudatosságtól az automatizmusig).

Zenei anyag 2.

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok:

- Ifj. Ádám István széki kontrás harmóniakészlete, harmonizálási módjának elsajátítása és összevetése más széki kontrásokéval (pl. Mikó Albert, Moldován György).

Zenei anyag 3.

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktető, jártató, forgató.

- A dűvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.

Zenei anyag 4

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, csárdás, verbunk, szapora .

Technikai feladatok

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán.
- Az akkordkészlet bővítése: szeptim-, szűkített és váltó-akkordok.
- Egy dallam harmóniavázán alapuló minimum három-négyféle akkordozás elsajátítása, variálása (improvizatív alkalmazása).
- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának összehasonlítása, a különbségek tudatosítása.
- Vonózás-variációk.
- Tempótartás, „együttlélegzés” a primás játékkal.

Zenei anyag 5.

Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (minimum két hangnemben: A D).

Technikai feladatok

- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros brácsán.
- Bonyolultabb akkordmenetek négyhúros brácsán A és D hangnemekben (ifj. Horváth András népi zenész játékmódja alapján), valamint C-G, illetve G-D húrokon a szatmárököritói és a tiszakőrödi zenekar alapján.
- A vonás- és akkordvariációk stílushű használata.
- Brácsaszólam megtanulása autentikus népzenei hangfelvételtől (a dallamok lejegyzésével, figyelemmel a zenészek lehetséges tévesztéseire).
- A vonókezelés helyes értelmezése és elsajátítása videofelvétel segítségével.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.
-

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Székelyföld: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Technikai feladatok

- Vonásnemek különbözőségének összehasonlítása Horváth Mihály vajdaszentiványi, és Ponci Gyula péterlaki brácsás játékában.
- A harmonizálás és az akkordkészlet összehasonlítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játékában.
- Ritmusvariációk egy-egy tánc kíséretében.

Zenei anyag 2.

Az északi népzenei dialektus területeiről Palócvidek, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. lakodalmások – menyasszonytánc).

Technikai feladatok

- Négyhúros brácsán és hegedű-kontrán funkciós akkordmenetek megtanulása.
- Eredeti felvételtől a kontrakíséret lejegyzése.
- Egy-egy dallam kíséretében egyéni variációk, stílusos improvizálás gyakorlása.
- Egy-egy ismeretlen dallam stílusos megharmonizálása első hallás után.

Zenei anyag 3.

Erdély: Magyarpalatka, Magyar-szovát.

Ritka magyar, sűrű magyar, verbunk, négyes (magyar tánc), korcsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc, román táncok, alkalomhoz kötött dallamok (pl. halottkísérők).

Technikai feladatok

- Dúr harmóniasorok és ennek helyi jellegzetességei.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása (Magyarpalatka: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Magyar-szovát: Botezán János, Huszár Sándor).

- Vonásvariációk.
- A belső hangsúlyozás és aszimmetria gyakoroltatása, szigorúan a primás játékához igazodva.

Zenei anyag 4.

Erdély: Bonchida.

Technikai feladatok:

- Magyar táncrend: Lassú magyar, sűrű magyar, verbunk, lassú csárdás, sűrű csárdás.
Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, barbunc, sűrű legényes.
- A már megismert, bonyolult akkordkészletű négyhúros brácsajáték után az egyszerűbb, más jellegű bonchidai harmonizálás elsajátítása (Kalló János és Ádám József játéka alapján).
- A hegedű-kontra kéttagú banda játékmódja (Pusztai Sándor és ifj. Kolbász Béla játéka alapján).
- Eredeti hangfelvételek lejegyzése.
- Vonókezelés.
- Stílusos játék.

Zenei anyag 5.

Székelyföld: Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó.

Technikai feladatok

- A Küküllő menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- Egyedi vonásnemek Kozák József brácsajátékában.
- Az ádámosi zenekar játékanak összehasonlítása más Küküllő menti zenekarokéval (Magyarkirályfalva, Magyarózd, Dombó, Magyarbece, Szászcsávás).

Zenei anyag 6.

Az északi népzenei terület zenei ismeretanyagának bővítése: Gömör.
Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

- Molnár Kálmán brácsás bonyolult akkordmeneteinek elsajátítása négyhúros brácsán, a magasabb fekvésekben is.
- A töltőszólam és a dallamjáték közötti. játékmód, az ún. „dallamimitáló harmonizálás” elsajátítása a juhász-repertoárban.
- Seres Kálmán kontrás egyszerűbb harmonizálása és összevetése Molnár Kálmán játékával.
- A stílusos improvizálás gyakorlása, saját variációk létrehozása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel, különös tekintettel a juhászanyag parlando-rubato előadásmódjára.
- Felvételi anyagok áttekintése.

1.1.4 Népi brácsa – társhangszer

A Népi brácsa társhangszer esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- harmonizálás,
- hangszerkezelés, vonókezelés,
- vonásnemek,
- helyes, differenciált ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1.   26 óra

A bartóki I. népzenei dialektus: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben – pl. A-D), valamint „Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, D hangnemekben).

Technikai feladatok:

- Lassú és gyors esztam, illetve lassú dúvő.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Modális és funkciós harmonizálás-módok.
- Négyhúros brácsán C, D és A hangnemekben egyszerűbb harmonizálás, illetve akkordmenetek az első és második fekvésben.
- Egy-egy dallamnál több variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Kamarazenélési képességfejlesztés: a primás kísérése (a tudatosságtól az automatizmusig).

Zenei anyag 2.

26 óra

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok:

- Ifj. Ádám István széki kontrás harmóniakészlete, harmonizálási módjának elsajátítása és összevetése más széki kontrásokéval (pl. Mikó Albert, Moldován György).
- „Szalasztott” vonóindítás és hangsúlyozás.
- Az előke tudatos alkalmazása vonóváltásnál.
- A primás hangsúlyozásmódjának ismerete.
- A különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Lejegyzés és visszatartás autentikus népzenei hangfelvételtől.
- A zenei folyamat egészének vizsgálata, egy-egy hosszabb zenei folyamat törvényszerűségeinek felismerése és alkalmazása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 3.

20 óra

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktető, jártató, forgató.

- A dúvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelten gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1. 36 óra

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, csárdás, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán.
- Az akkordkészlet bővítése: szeptim-, szűkített és váltó-akkordok.
- Egy dallam harmóniavázán alapuló minimum három-négyféle akkordozás elsajátítása, variálása (improvizatív alkalmazása).
- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása.
- Vonózás-variációk.
- Tempótartás, „együttlélegzés” a primás játékkal.

Zenei anyag 2 36 óra

Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (minimum két hangnemben: A D).

Technikai feladatok

- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros brácsán.
- Bonyolultabb akkordmenetek négyhúros brácsán A és D hangnemekben (ifj. Horváth András népi zenész játékmódja alapján), valamint C-G, illetve G-D húrokon a szatmárököritői és a tiszakőrödi zenekar alapján.
- A vonás- és akkordvariációk stílushű használata.
- Brácsaszólam megtanulása autentikus népzenei hangfelvételtől (a dallamok lejegyzésével, figyelemmel a zenészek lehetséges tévesztéseire).
- A vonókezelés helyes értelmezése és elsajátítása videofelvétel segítségével.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Új zenei anyag 1.   36 óra

Székelyföld: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Technikai feladatok

- Vonásnemek különbözőségének összehasonlítása Horváth Mihály vajdaszentiványi, és Ponci Gyula péterlakai brácsás játékában.
- A harmonizálás és az akkordkészlet összehasonlítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játékában.
- Ritmusvariációk egy-egy tánc kíséretében.

Új zenei anyag 2.   36 óra

Az északi népzenei dialektus területeiről Palócevidék, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. lakodalmások – menyasszonytánc).

Technikai feladatok

- Négyhúros brácsán és hegedű-kontrán funkcionális akkordmenetek megtanulása.
- Eredeti felvételtől a kontrakíséret lejegyzése.
- Egy-egy dallam kíséretében egyéni variációk, stílusos improvizálás gyakorlása.
- Egy-egy ismeretlen dallam stílusos megharmonizálása első hallás után.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Új zenei anyag 11.   31 óra

Erdély: Magyarpalatka, Magyarországt.

Ritka magyar, sűrű magyar, verbunk, négyes (magyar tánc), korcsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc, román táncok, alkalomhoz kötött dallamok (pl. halottkísérők).

Technikai feladatok

- Dúr harmóniasorok és ennek helyi jellegzetességei.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játéktílusának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása (Magyarpalatka: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Magyar-szovát: Botezán János, Huszár Sándor).
- Vonásvariációk.
- A belső hangsúlyozás és aszimmetria gyakoroltatása, szigorúan a primás játékához igazodva.
- A passzív dalkincs növelése: énekes dallamok megtanulása.

Új zenei anyag 2. 31 óra

Erdély: Bonchida.

Technikai feladatok:

- Magyar táncrend: Lassú magyar, sűrű magyar, verbunk, lassú csárdás, sűrű csárdás.
Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, barbunc, sűrű legényes.
- A már megismert, bonyolult akkordkészletű négyhúros brácsajáték után az egyszerűbb, más jellegű bonchidai harmonizálás elsajátítása (Kalló János és Ádám József játéka alapján).
- A hegedű-kontra kéttagú banda játékmódja (Pusztai Sándor és ifj. Kolbász Béla játéka alapján).
- Eredeti hangfelvételek lejegyzése.
- Vonókezelés.
- Stílusos játék.

13. évfolyam - heti 4 óra, összesen 124 óra

Új zenei anyag 1. 62 óra

Székelyföld: Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó.

Technikai feladatok

- A Küküllő menti dallamkincs és a táncok megismerése.

- Egyedi vonásnemek Kozák József brácsajátékában.
- Az ádámosi zenekar játékának összehasonlítása más Küküllő menti zenekarokéval (Magyarkirályfalva, Magyarózd, Dombó, Magyarbece, Szászcsávás).

Új zenei anyag 2.   62 óra

Az északi népzenei terület zenei ismeretanyagának bővítése: Gömör.

Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

- Molnár Kálmán brácsás bonyolult akkordmeneteinek elsajátítása négyhúros brácsán, a magasabb fekvésekben is.
- A töltőszólam és a dallamjáték közötti. játékmód, az ún. „dallamimitáló harmonizálás” elsajátítása a juhász-repertoárban.
- Seres Kálmán kontrás egyszerűbb harmonizálása és összevetése Molnár Kálmán játékával.
- A stílusos improvizálás gyakorlása, saját variációk létrehozása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel, különös tekintettel a juhászanyag parlando-rubato előadásmódjára.
- Felvételi anyagok áttekintése.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben – pl. A-D), valamint „Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, D hangnemekben).

Technikai feladatok:

- Lassú és gyors esztam, illetve lassú dúvó.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Modális és funkciós harmonizálás-módok.
- Négyhúros brácsán C, D és A hangnemekben egyszerűbb harmonizálás, illetve akkordmenetek az első és második fekvésben.
- Egy-egy dallamnál több variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).

- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Kamarazenélési képességfejlesztés: a primás kísérése (a tudatosságtól az automatizmusig).

Zenei anyag 2.

Erdély: Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok:

Ifj. Ádám István széki kontrás harmóniakészlete, harmonizálási módjának elsajátítása és összevetése más széki kontrásokéval (pl. Mikó Albert, Moldován György).

Zenei anyag 3.

Erdély: Sóvidék. Verbunk, szöktető, jártató, forgató.

- A dúvó vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), Közjátékok.
- Műfajok összekapcsolása és lezárása.

Zenei anyag 4.

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, csárdás, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán.
- Az akkordkészlet bővítése: szeptim-, szűkített és váltó-akkordok.
- Egy dallam harmóniavázán alapuló minimum három-négyféle akkordozás elsajátítása, variálása (improvizatív alkalmazása).
- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának összehasonlítása, a különbségek tudatosítása.
- Vonózás-variációk.
- Tempótartás, „együttlélegzés” a primás játékával.

Zenei anyag 5.

Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (minimum két hangnemben: A D).

Technikai feladatok

- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros brácsán.
- Bonyolultabb akkordmenetek négyhúros brácsán A és D hangnemekben (ifj. Horváth András népi zenész játékmódja alapján), valamint C-G, illetve G-D húrokon a szatmárökörítói és a tiszakóródi zenekar alapján.
- A vonás- és akkordvariációk stílushű használata.
- Brácsaszólam megtanulása autentikus népzenei hangfelvételtől (a dallamok lejegyzésével, figyelemmel a zenészek lehetséges tévesztéseire).
- A vonókezelés helyes értelmezése és elsajátítása videofelvétel segítségével.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Székelyföld: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Technikai feladatok

- Vonásnemek különbözőségének összehasonlítása Horváth Mihály vajdaszentiványi, és Ponci Gyula péterlakai brácsás játékában.
- A harmonizálás és az akkordkészlet összehasonlítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játékában.
- Ritmusvariációk egy-egy tánc kíséretében.

Zenei anyag 2.

Az északi népzenei dialektus területeiről Palócvidék, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudánóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. lakodalmások – menyasszonytánc).

Technikai feladatok

- Négyhúros brácsán és hegedű-kontrán funkciós akkordmenetek megtanulása.

- Eredeti felvételtől a kontrakíséret lejegyzése.
- Egy-egy dallam kíséretében egyéni variációk, stílusos improvizálás gyakorlása.
- Egy-egy ismeretlen dallam stílusos megharmonizálása első hallás után.

Zenei anyag 3.

Erdély: Magyarpalatka, Magyarország.

Ritka magyar, sűrű magyar, verbunk, négyes (magyar tánc), kocsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc, román táncok, alkalomhoz kötött dallamok (pl. halottkísérők).

Technikai feladatok

- Dúr harmóniasorok és ennek helyi jellegzetességei.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játéktípusának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása (Magyarpalatka: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Magyar-szovát: Botezán János, Huszár Sándor).
- Vonásvariációk.
- A belső hangsúlyozás és aszimmetria gyakoroltatása, szigorúan a primás játékához igazodva.

Zenei anyag 4.

Erdély: Bonchida.

Technikai feladatok:

- Magyar táncrend: Lassú magyar, sűrű magyar, verbunk, lassú csárdás, sűrű csárdás. Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, barbunc, sűrű legényes.
- A már megismert, bonyolult akkordkészletű négyhúros brácsajáték után az egyszerűbb, más jellegű bonchidai harmonizálás elsajátítása (Kalló János és Ádám József játéka alapján).
- A hegedű-kontra kéttagú banda játékmódja (Pusztai Sándor és ifj. Kolbász Béla játéka alapján).
- Eredeti hangfelvételek lejegyzése.
- Vonókezelés.
- Stílusos játék.

Zenei anyag 5.

Székelyföld: Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó.

Technikai feladatok

- A Küküllő menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- Egyedi vonásnemek Kozák József brácsajátékában.
- Az ádámosi zenekar játékának összehasonlítása más Küküllő menti zenekarokéval (Magyarkirályfalva, Magyarózd, Dombó, Magyarbece, Szászcsávás).

Zenei anyag 6.

Az északi népzenei terület zenei ismeretanyagának bővítése: Gömör.

Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

- Molnár Kálmán brácsás bonyolult akkordmeneteinek elsajátítása négyhúros brácsán, a magasabb fekvésekben is.
- A töltőszólam és a dallamjáték közötti játékmód, az ún. „dallamimitáló harmonizálás” elsajátítása a juhász-repertoárban.
- Seres Kálmán kontrás egyszerűbb harmonizálása és összevetése Molnár Kálmán játékával.
- A stílusos improvizálás gyakorlása, saját variációk létrehozása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel, különös tekintettel a juhászanyag parlando-rubato előadásmódjára.
- Felvételi anyagok áttekintése.

1.1.5 Népi nagybőgő

Technikai fejlesztés

A Népi bőgő főtárgy esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- harmonizálás,
- hangszerkezelés, vonókezelés,
- vonásnemek,
- helyes, differenciált ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

Technikai feladatok

A dűvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgatós), illetve az alapvonások ismerete (détaché, martelé, legato).

Követelmények

- Az alapvonások játszása hajlékony, szép hangon bőgőn és csellón (ugrós - dus - mars, lassú és friss csárdás, dűvő, verbunk).
- A húr- és vonóváltó-műveletek tudatos előkészítése és végrehajtása.
- Tiszta intonáció (a kar és a kézfej szerepe).
- A fekvésváltások előkészítése, beillesztésük a zenei folyamatba, valamint könnyed, zavartalan eljátszásuk középtempóban.
- Dinamikai váltások gyakorlása.
- Kotta nélküli játék a stílus követelményeinek megfelelően.
- A játszott dallamok formai–szerkezeti tagolásának ismerete.
- Eligazodás a bőgő, illetve cselló hangolású hangszeren.
- Eligazodás a kontrás által fogott akkordokon és azok felismerése a fogásmódok alapján is.

- Törekvés a tempótartásra, hallás utáni dallalmtanulásra.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Transzponálás D-A-C hangnemekbe.
- Hangsúlyozás, hangindítás.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: a dunántúli tánczene kísérete „A-D” hangnemekben. Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Erdély, Székelyföld: sóvidéki tánczene kísérete „A-D” hangnemekben: verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Zenei anyag 3.

Erdély: széki tánczene kísérete.

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Erdély: kalotaszegi tánczene kísérete „A-G” hangnemekben. Csárdás, „Hajnali”.

Zenei anyag 2.

Az alföldi népzenei dialektusból: szatmári tánczene kísérete. Magyar verbunk, csendes, lassú csárdás, cigánytánc, kondástánc, ugrós, juhásznóta, oláhos.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés az északi népzenei dialektussal. Népi tánczenekíséret tanulása a következő tájegységekről: Palócföld, Csallóköz, Mátyusföld.

Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudánóták, kanásztánc, menyasszonytánc.

Zenei anyag 2.

Vajdaszentiványi és péterlaci táncok kísérete. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcos, cigánycsárdás.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag 1.

Erdély: Mezőségi tánczenék kísérete - Magyarpalatka, Magyarszovát. Ritka és sűrű magyar, négyes, lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos.

Zenei anyag 2.

Nyugat-Erdély (folytatás): bonchidai tánczenék kísérete „A-D-G” hangnemekben. Lassú-sűrű magyar, lassú-sűrű csárdás, román forgató, lassú és gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Az északi népzenei dialektus folytatása: Gömör megye népzeneje. Juhásznóta, verbunk, lassú és friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Felvételi anyagok.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: a dunántúli tánczene kísérete „A-D” hangnemekben. Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Erdély, Székelyföld: sóvidéki tánczene kísérete „A-D” hangnemekben: verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Zenei anyag 3.

Erdély: széki tánczene kísérete.

Zenei anyag 4.

Erdély: kalotaszegi tánczene kísérete „A-G” hangnemekben. Csárdás, „Hajnali”.

Zenei anyag 5.

Az alföldi népzenei dialektusból: szatmári tánczene kísérete. Magyar verbunk, csendes, lassú csárdás, cigánytánc, kondástánc, ugrós, juhásznóta, oláhos.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés az északi népzenei dialektussal. Népi tánczenekíséret tanulása a következő tájegységekről: Palócföld, Csallóköz, Mátyusföld.

Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, menyasszonytánc.

Zenei anyag 2.

Vajdaszentiványi és péterlaki táncok kísérete. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Zenei anyag 3.

Erdély: Mezőségi tánczenék kísérete - Magyarpalatka, Magyaraszóvát. Ritka és sűrű magyar, négyes, lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos.

Zenei anyag 4.

Nyugat-Erdély (folytatás): bonchidai tánczenék kísérete „A-D-G” hangnemekben. Lassú-sűrű magyar, lassú-sűrű csárdás, román forgató, lassú és gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Zenei anyag 5.

Az északi népzenei dialektus folytatása: Gömör megye népzeneje. Juhásznóta, verbunk, lassú és friss csárdás.

Zenei anyag 6.

Felvételi anyagok.

1.1.6 Népi nagybőgő - társhangszer

Technikai fejlesztés

A Népi bőgő társhangszer esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- harmonizálás,
- hangszerkezelés, vonókezelés,
- vonásnemek,
- helyes, differenciált ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

Technikai feladatok

- A dűvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), illetve az alapvonások ismerete (détaché, martelé, legato).
- Követelmények
- Az alapvonások játszása hajlékony, szép hangon bőgőn és csellón (ugrós - dus - mars, lassú és friss csárdás, dűvő, verbunk).
- A húr- és vonóváltó-műveletek tudatos előkészítése és végrehajtása.
- Tiszta intonáció (a kar és a kézfej szerepe).
- A fekvésváltások előkészítése, beillesztésük a zenei folyamatba, valamint könnyed, zavartalan eljátszásuk középtempóban.
- Dinamikai váltások gyakorlása.
- Kotta nélküli játék a stílus követelményeinek megfelelően.
- A játszott dallamok formai–szerkezeti tagolásának ismerete.
- Eligazodás a bőgő, illetve cselló hangolású hangszeren.
- Eligazodás a kontrás által fogott akkordokon és azok felismerése a fogásmódok alapján is.

- Törekvés a tempótartásra, hallás utáni dallalmtanulásra.
- A dallamok énekes változatainak megtanulása.
- Transzponálás D-A-C hangnemekbe.
- Hangsúlyozás, hangindítás.

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: a dunántúli tánczene kísérete „A-D” hangnemekben. Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Erdély, Székelyföld: sóvidéki tánczene kísérete „A-D” hangnemekben: verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Zenei anyag 3.

Erdély: széki tánczene kísérete.

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1.

Erdély : kalotaszegi tánczene kísérete „A-G” hangnemekben. Csárdás, „Hajnali”.

Zenei anyag 2.

Az alföldi népzenei dialektusból: szatmári tánczene kísérete. Magyar verbunk, csendes, lassú csárdás, cigánytánc, kondástánc, ugrós, juhásznóta, oláhos.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés az északi népzenei dialektussal. Népi tánczenekíséret tanulása a következő tájegységekről: Palócföld, Csallóköz, Mátyusföld.

Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudánóták, kanásztánc, menyasszonytánc.

Zenei anyag 2.

Vajdaszentiványi és péterlaki táncok kísérete. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag 1.

Erdély: Mezőségi tánczenék kísérete - Magyarpalatka, Magyarországt. Ritka és sűrű magyar, négyes, lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos.

Zenei anyag 2.

Nyugat-Erdély (folytatás): bonchidai tánczenék kísérete „A-D-G” hangnemekben. Lassú-sűrű magyar, lassú-sűrű csárdás, román forgató, lassú és gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Az északi népzenei dialektus folytatása: Gömör megye népzeneje. Juhásznóta, verbunk, lassú és friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Felvételi anyagok.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: a dunántúli tánczene kísérete „A-D” hangnemekben. Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Erdély, Székelyföld: sóvidéki tánczene kísérete „A-D” hangnemekben: verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Zenei anyag 3.

Erdély: széki tánczene kísérete.

Zenei anyag 5.

Erdély : kalotaszegi tánczene kísérete „A-G” hangnemekben. Csárdás, „Hajnali”.

Zenei anyag 6.

Az alföldi népzenei dialektusból: szatmári tánczene kísérete. Magyar verbunk, csendes, lassú csárdás, cigánytánc, kondástánc, ugrós, juhásznóta, oláhos.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés az északi népzenei dialektussal. Népi tánczenekíséret tanulása a következő tájegységekről: Palócföld, Csallóköz, Mátyusföld.

Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, menyasszonytánc.

Zenei anyag 2.

Vajdaszentiványi és péterlaki táncok kísérete. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Zenei anyag 3.

Erdély: Mezőségi tánczenék kísérete - Magyarpalatka, Magyarszovát. Ritka és sűrű magyar, négyes, lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökős, sűrű csárdás, korcsos.

Zenei anyag 4.

Nyugat-Erdély (folytatás): bonchidai tánczenék kísérete „A-D-G” hangnemekben. Lassú-sűrű magyar, lassú-sűrű csárdás, román forgató, lassú és gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Zenei anyag 5.

Az északi népzenei dialektus folytatása: Gömör megye népzeneje. Juhásznóta, verbunk, lassú és friss csárdás.

Zenei anyag 6.

Felvételi anyagok.

1.1.7 Népi cimbalom - főtárgy

A népi cimbalom főtárgy tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt elsődlegesen a szakirányú felsőoktatásban való tanulmányok folytatására, illetve a közművelődés területén középfokú zenei, kiemelten népzenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A Népi cimbalom tárgy célja, hogy alakítsa ki az önálló gondolkodás, szellemi irányítás képességét, az állandó önművelés igényét.

Ismertesse meg továbbá a tanulóval

- a népzene főbb stílusrétegeit, az egyes tájegységek zeneileg jellemző vonásait, a cimbalomjáték főbb stílusjegyeit, játéktechnikai módjait,
- a hangszerkezeléshez, a magasrendű zenei kifejezéshez vezető mozgásformákat, azok kapcsolatait a zenei elképzelés megvalósításához,
- a népzene és műzene közötti hasonlóságokat és különbségeket,
- a lejegyzési módokat,
- a különböző stílusrétegeket, a stílusokon belüli népdalokat és táncdallamokat, a táncok kísérőzenei szerkezetét, felépítését, stílushű előadásmódját.
- Nyújtson gazdag zeneirodalmi ismeretanyagot
- a cimbalomra írt művekből (kortárs zene is),
- a népzeneből és a népzenei ihletésű műzenéből,
- a zeneirodalom minden korszakának cimbalmon előadható irodalmából.
- Tanítsa meg a növendéket a népzeneen belül az értékes és kevésbé értékes között különbséget tenni.
- Tegye fogékonnyá más hangszerek és az énekes népzene, más zenei műfajok és más népek zenéje, valamint a kultúra egyéb területei iránt.
- Fejlessze a zene nyelvének kifejezési eszközeivel összefüggő tudását:
- hallását, ritmusérzékét, zenei érzékenységét,
- előadói formálóképességét, képzelőerejét,
- emlékezetét, koncentrálóképességét,
- technikai biztonságérzetét, a dinamikailag árnyalt, kifejező erejű hangzás érdekében,
- alkotóképességét, improvizációs készségét,
- zenei ízlését, stílusérzékét,

- építő kritikai, önkritikai érzékét,
- igényét a társas zenélésre.

Segítse az ismeretanyag elsajátítását sokoldalú készségfejlesztő gyakorlatokkal:

- skála-, akkord-, kadencia-játék,
- népdalkíséret rögtönzése,
- hallás utáni játék,
- lapról olvasás,
- transzponálás, szekvenciajáték.
- Szoktassa a tanulót rendszeres, céltudatos munkára, gyakorlásra, ösztönözze rendszeres hangverseny-látogatásra, a Rádió és Televízió népzenei műsorainak hallgatására, a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre.
- Ösztönözze az élő népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére, azok felkutatására és feltárására.
- Érje el, hogy érzelmi szükségletté váljon a napi zenélés, tudásával minél több közönséget inspiráljon együttzenélésre; így válhat a népzene össztársadalmi személyiség- és jellemformáló erővé, emelkedhet morális rangra, válhat nemzeti közkinccsé.
- A növendék ismerje meg hangszere áttekintő történetét, tudja, hogy a hangszer mai formájában speciálisan magyar, legyen ismerete arról is, hogy ez a forma mindenütt a világban Magyarországról terjedt el.
- Tanulja meg hangszere működési elvét, felépítését, tudjon apróbb javításokat elvégezni (verőalakítás, húrfeltevés, pedáljavítás), és tudjon hangolni.
- A növendék magas szinten ismerje meg a magyar népzeneét, legyen általánosan tájékozott más nemzetek népzenei kultúrájában, legyen klasszikus zenei műveltsége.

Ismerje meg tanulmányai alatt:

- hangszere múltját, jelenét, helyét a magyar néphagyományban, a népzeneben, a klasszikus és kortárs zenében,
- hangszere népzenei irodalmát, jelentősebb előadóművészeit,
- hangszere felépítését, típusait, készítőit, hangolását, a verők készítését,
- a különböző stílusok, illetve népdaltípusok zenei sajátosságait (hangsor, sorvégző hangok, ritmus, metrum, szótagszám, forma, szerkezet, ambitus stb. szempontjából),
- legyen ismerete a cimbalom néphagyományban betöltött szerepéről, és használatáról a különböző tájegységeken (kíséresi mód, hangszerösszeállítás), valamint

korszakokban és társadalmi rétegek szerint (pl. szólista parasztzenész cimbalmosok, cigányzenekari játékosok).

Technikai fejlesztés

- Skálák biztos ismerete, játzsása (dúr, moll, 7 #, 7 b előjegyzésig, modális skálák, pentaton hangsorok), hármas- és négyeshangzatok, futamok, hangközmenetes skálák, kromatikus skálák.
- Virtuóz skála- és akkordjáték.
- Rugalmas ütéstechnika (ejtegetés, tremolo, pergetés).
- Dallami formulák improvizálása (például átkötő részek, zárlatok stb.).
- Az improvizatív készség fejlesztése.
- A lapról olvasás fejlesztése.
- Hallás utáni játék, transzponálás.
- A növendék tudjon önállóan harmonizálni népdalokat, hangszerére alkalmazni más hangszereken játszott dallamokat.
- Tudjon önállóan variációkat készíteni.

Anyagismeret

A népi cimbalom tantárgy tanításába be kell beépíteni minden olyan klasszikus zenéből vett elemet, amely a biztos hangszerkezelést, jó technikát fejleszti, valamint megismerteti a népzene műzenei felhasználásával.

Ezért minden évfolyam tananyagánál a klasszikus zenében használt etűdfüzetek használatát, illetve előadási darabok megtanulását javasoljuk, majd ezeket kövesse a népzenei anyag.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Témakörök

1. Somogy és a Sárköz hangszeres népzeneje (I. dialektus, Dunántúl):
  - Somogyi dudanóták, ugrós, lassú és friss csárdás,
  - a Bogyiszlói banda repertoárjából: hallgató, verbunk, ugrós, csárdás, friss. (kétféle tonalitásban: A-D),
2. Vas és Sopron megye (I. dialektus, Dunántúl):

- Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése Tendl Pál, Tendl Vilmos, és Csejtei István anyagából

3. Erdély:

- Sóvidék: forgató, szöktető,
- Kőrispatak: csárdás, friss, verbunk, forgató.

Követelmények

Hangzatpárok, akkord- és kadenciajáték. Hangközláncok. A zenei anyaggal összefüggő néprajzi ismeretek. A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

A tapasztott verő használata a Sóvidéki muzsikában. A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás közötti különbség érzékeltetése Kőrispatakon.

Fejlesztési célok

- Társas zenélés, együttesben való játék. A belső hallás elmélyítése.
- A repetíció tempónövelése (egy kézzel, két kézzel, párosan).
- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez
- Egyenletes tempótartás tizenhatodokban.
- A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás: különbségtétel a 2 féle játékmód között.

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Vajdaszentiványi táncok

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Témakörök:

1. Erdély - Székelyföld

- Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka (Verbunk, Forгатós, Lassú és Friss csárdás)
- Ismerkedés az írott verbunkos-hagyomány anyagával a 19. század első felének anyagán keresztül.
- Marossárpatak: verbunk, forduló, csárdás, korcsos, cigánycsárdás

2. Az Alföld zenéje

- Szatmár: Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta („A” tonalításban)
- Dél-Alföld: Ugrós, oláhos, csárdás, friss

Követelmények

Buta Szép József/ Buta Jóska/ és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség megfigyelése

Az archaikus harmonizálás gyakorlása

Az akkordikus cimbalomjáték

Az énekelt dallamok szövegeinek megjegyzése

Fejlesztési célok

- Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció előkészítése
- A harmóniakíséret fejlesztése
- A régies és a modern cimbalomjáték megkülönböztetése
- Az együtténeklés a közösségi élmény fokozása a muzsikálás során

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kúrta Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Témakörök

1. Erdély – Mezőség
  - Bonchida: Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
  - Bonchida: Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes
2. Gömör. Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk és fox
3. Galga-mente tánczenéje (Bag, Kartal. Csárdások, frissek, verbunk)

Követelmények

- Az eddig tanult skálázási módok minden hangnemben.
- Improvizálás, változatok készítése a különböző stílusokon belül.
- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez a szóló-tutti váltakozásnál, tempóváltásnál.
- Tudja egy tájegység jellegzetes táncdallam sorrendjét (ismerje a táncban soron következő darabokat, azok neveit és dallamait).
- Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez
- Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének megfigyelése
- A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése
- Akkordikus kíséretmód

Fejlesztési célok

Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt

Tempóbeli eltérések a román rendben magyar rendhez képest

Kézrend automatizálása a harmónia-soroknál

A magas tempó tartása miatti leegyszerűsített harmóniabontás friss csárdásban

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Témakörök:

1. A szójhagyományos kultúrában fennmaradt klasszikus verbunkosok a klasszikus cigányzenekarban. Válogatás a balassagyarmati, a felsőtárkányi, a pásztói, a kürti, az alsókálósai, a rimaszombati, az alsószinai zenekar repertoárjából.
2. A Palócvidék tánczenéjéből: verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. menyasszonytánc)

3. Dunántúl - Rábaköz.

Dus, kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták

4. Bevezetés Moldva zenéjébe, kitekintéssel a román népzeneire is.

Moldva táncdallamai (a kiscimbalom használatára van adatunk)

Követelmények

Saját ízlés alapján történő dallamválogatás a felkínált, meghallgatott anyagokból

Az alkalomhoz kötött dallamok kísérete, zenei összeállítások a palócvidék tánczenéjéből

Dudabasszus és bourdon kíséret imitálása cimbalmon

A román kíséretmód elsajátítása, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Fejlesztési célok

- A cimbalom teljes hang-terjedelmének kihasználása, dallami és harmóniai szempontból
- Zenei önállóságra nevelés, szokásdallamok alkalomhoz kötődő felhasználása
- A dudálásra emlékeztető, régies játékmód modern hangszerekkel történő bemutatása
- Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Vajdaszentiványi táncok

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök:

1. Erdély

- Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
- Bonchida. Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes
- Vajdaszentivány: Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, batuka, cigánycsárdás
- Sóvidék: Verbunk, lassú csárdás — szöktetős — marosszéki

2. Moldva

3. Alföld. Szatmár,

4. Felvidék. Gömör,

5. Dunántúl

- Vas és Sopron, Tendl Pál, Tendl Vilmos, Csejtei István anyagából
- Mezőföld (Paraszt Badi József zenekara alapján)
- Sárközi tánczene a Bogyiszlói Zenekar repertoárja alapján
- Kalocsai tánczene. Mars, csárdás és friss

6. Ismerkedés olyan vidékek tánczenéjének dallamaival, melyek zenekaraira nem jellemző a cimbalom használata, de a revival táncházakban újabban felmerült az igény az autentikustól eltérő hangszerelésű „összmuzsikára” is.

- *Magyarpalatka, Szék, Magyarsovát, Gyimesvölgy, Csíkszentdomokos, Küküllőmente, Kalotaszeg,*

Követelmények

Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez

Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének bemutatása

Buta Szép József / Buta Jóska/ és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség kivitelezése

Triolás bontású kíséretmód a marosszékiiben

A román kíséretmód, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Az akkordikus cimbalomjáték gyakorlása, további dallamok tanulása

A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése, további dallamok tanulása

A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

A dunántúli tánczenei hangzásvilágának bővítése, színesítése, dallamtárának bővítése.

Táncmuzikációs gyakorlat

Olyan közismert, népszerű táncmuzikációs repertoár darabokat is ismerjen meg a tanuló, ami általában autentikusan nem cimbalmon szólal meg, de a táncmuzikáció során igény mutatkozik arra, hogy a közös muzikálásokban, nótázásokban ő is vegyen részt, a hangszerétől függetlenül.

Fejlesztési célok

- Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt
- Tempóbeli eltérések megtartása a magyar rendhez képest
- Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció gyakorlása
- A legarchaikusabb prímcimbalmozás gyakorlása
- Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása
- A régies és a modern cimbalomjáték szétválasztása
- A kézrend automatizálásának gyakorlása a harmónia-soroknál
- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez
- A növendék legyen képes igazodni a dallamváltozatokhoz, egy táncstípusból tudjon sok dallamot, ami elengedhetetlen a táncmuzikációhoz
- A növendék tudjon önállóan népdalokat harmonizálni, hangszerére alkalmazni más hangszereken játszott dallamokat.

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kúrta Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök

1. Somogy és a Sárköz hangszeres népzeneje (I. dialektus, Dunántúl):
  - Somogyi dudanóták, ugrós, lassú és friss csárdás,
  - Bogyiszlói banda repertoárjából: hallgató, verbunk, ugrós, csárdás, friss. (kétféle tonalitásban: A-D)
2. Vas és Sopron megye (I. dialektus, Dunántúl):
  - Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése Tendl Pál anyagából
3. Erdély:
  - Sóvidék: forgató, szöktető,
  - Kőröspatak: csárdás, friss, verbunk, forgató.
  - Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka (Verbunk, Forgató, Lassú és Friss csárdás)
  - Marossárpatak: verbunk, forduló, csárdás, korcsos, cigánycsárdás
4. Az Alföld zenéje
  - Szatmár: Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (A tonalitásban)
  - Dél-Alföld: Oláhos, ugrós, kanásznóta, csárdás

Követelmények

Hangzatpárok, akkord- és kadenciajáték. Hangközláncok.

A zenei anyaggal összefüggő néprajzi ismeretek.

A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

Triolás bontású kíséretmód a marosszéki

A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás közötti különbség érzékeltetése

Buta Szép József / Buta Jóska / és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség megfigyelése

Az archaikus harmonizálás gyakorlása

Az akkordikus cimbalomjáték gyakorlása, további dallamok tanulása

Az énekelt dallamok szövegeinek megjegyzése

Fejlesztési célok

- Társas zenélés, együttesben való játék.
- A repetíció tempónövelése (egy kézzel, két kézzel, párosan).

- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez
- A legarchaikusabb primcimbalmozás gyakorlása
- A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás: különbségtétel a 2 féle játékmód között
- Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció előkészítése
- A harmóniakíséret fejlesztése
- A régies és a modern cimbalomjáték szétválasztása
- Az együttéklés a közösségi élmény fokozása a muzsikálás során

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök:

1. Erdély – Mezőség

- Bonchida: Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
- Bonchida: Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes

2. Felvidék

- Gömör. Juhásznotha, lassú csárdás, friss csárdás
- Galga-mente tánczenéje (Bag, Kartal. Csárdások, frissek, verbunk)
- A szájhagyományos kultúrában fennmaradt klasszikus verbunkosok a klasszikus cigányzenekarban. Válogatás a balassagyarmati, a felsőtárkányi, a pásztói, a kürti, az alsókálosai, a rimaszombati, az alsószinai zenekar repertoárjából.
- A Palócvidek tánczenéjéből: verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. menyasszonytánc)

3. Dunántúl

- Rábaköz. Dus, kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták

4. Moldva

- Moldva táncdallamai (a kiscimbalom használatára van adatunk)
- Bevezetés Moldva tánczenéjébe, kitekintéssel a román népzeneire is.

Követelmények

Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének megfigyelése.

A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése, további dallamok tanulása

Akkordikus kíséretmód

Saját ízlés alapján történő dallamválogatás a felkínált, meghallgatott anyagokból

Az alkalomhoz kötött dallamok kísérete, zenei összeállítások a palócvidek tánczenéjéből

Dudabasszus és bourdon kíséret imitálása cimbalmon

A román kíséretmód, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Fejlesztési célok

- Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt.
- Tempóbeli eltérések a magyar rendhez képest a román rendben
- A kézrend automatizálásának gyakorlása a harmóniasoroknál
- A magas tempó tartása miatti leegyszerűsített harmóniabontás friss csárdásban
- A cimbalom teljes hang-terjedelmének kihasználása, dallami és harmóniai szempontból
- Zenei önállóságra nevelés, szokásdallamok alkalomhoz kötődő felhasználása
- A dudálásra emlékeztető, régies játékmód modern hangszerekkel történő bemutatása
- Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

1.1.8 Népi cimbalom – társhangszer

A népi cimbalom társhangszer tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt elsődlegesen a szakirányú felsőoktatásban való tanulmányok folytatására, illetve a közművelődés területén középfokú zenei, kiemelten népzenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A népi cimbalom tárgy célja, hogy alakítsa ki az önálló gondolkodás, szellemi irányítás képességét, az állandó önművelés igényét.

Ismertesse meg továbbá a tanulóval

- a népzene főbb stílusrétegeit, az egyes tájegységek zeneileg jellemző vonásait, a cimbalomjáték főbb stílusjegyeit, játéktechnikai módjait,
- a hangszerkezeléshez, a magasrendű zenei kifejezéshez vezető mozgásformákat, azok kapcsolatait a zenei elképzelés megvalósításához,
- a népzene és műzene közötti hasonlóságokat és különbségeket,
- a lejegyzési módokat,
- a különböző stílusrétegeket, a stílusokon belüli népdalokat és táncdallamokat, a táncok kísérőzenei szerkezetét, felépítését, stílushű előadásmódját.

Nyújtson gazdag zeneirodalmi ismeretanyagot

- a cimbalomra írt művekből (kortárs zene is),
- a népzeneből és a népzenei ihletésű műzenéből,
- a zeneirodalom minden korszakának cimbalmon előadható irodalmából.

Tanítsa meg a növendéket a népzenei belül az értékes és kevésbé értékes között különbséget tenni.

Tegye fogékonyá más hangszerek és az énekes népzene, más zenei műfajok és más népek zenéje, valamint a kultúra egyéb területei iránt.

Fejlessze a zene nyelvének kifejezési eszközeivel összefüggő tudását:

- hallását, ritmusérzékét, zenei érzékenységét,
- előadói formálóképességét, képzelőerejét,
- emlékezetét, koncentrációképességét,
- technikai biztonságérzetét, a dinamikailag árnyalt, kifejező erejű hangzás érdekében,
- alkotóképességét, improvizációs képességét,
- zenei ízlését, stílusérzékét,
- építő kritikai, önkritikai érzékét,
- igényét a társas zenélésre.

Segítse az ismeretanyag elsajátítását sokoldalú készségfejlesztő gyakorlatokkal:

- skála-, akkord-, kadencia-játék,
- népdalkíséret rögtönzése,
- hallás utáni játék,
- lapról olvasás,
- transzponálás, szekvenciajáték.

Szoktassa a tanulót rendszeres, céltudatos munkára, gyakorlásra, ösztönözze rendszeres hangverseny-látogatásra, a rádió és televízió népzenei műsorainak hallgatására, a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre.

Ösztönözze az élő népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére, azok felkutatására és feltárására.

Érje el, hogy érzelmi szükségletté váljon a napi zenélés, tudásával minél több közönséget inspiráljon együttzenélésre; így válhat a népzene összetársadalmi személyiség- és jellemformáló erővé, emelkedhet morális rangra, válhat nemzeti közkinccsé.

A növendék ismerje meg hangszerének áttekintő történetét, tudja, hogy a hangszer mai formájában speciálisan magyar, legyen ismerete arról is, hogy ez a forma mindenütt a világban Magyarországról terjedt el.

Tanulja meg hangszerének működési elvét, felépítését, tudjon apróbb javításokat elvégezni (verőalakítás, húrfeltevés, pedáljavítás), és tudjon hangolni.

A növendék magas szinten ismerje meg a magyar népzenei, legyen általánosan tájékozott más nemzetek népzenei kultúrájában, legyen klasszikus zenei műveltsége.

Ismerje meg tanulmányai alatt:

- hangszer múltját, jelenét, helyét a magyar néphagyományban, a népzeneben, a klasszikus és kortárs zenében,
- hangszer népzenei irodalmát, jelentősebb előadóművészeit,
- hangszer felépítését, típusait, készítőit, hangolását, a verők készítését,
- a különböző stílusok, illetve népdaltípusok zenei sajátosságait (hangsor, sorvégző hangok, ritmus, metrum, szótagszám, forma, szerkezet, ambitus stb. szempontjából),
- legyen ismerete a cimbalom néphagyományban betöltött szerepéről, és használatáról a különböző tájegységeken (kísérési mód, hangszerösszeállítás), valamint korszakokban és társadalmi rétegek szerint (pl. szólista parasztnépzene, cimbalmosok, cigányzenekari játékosok).

Technikai fejlesztés

- Skálák biztos ismerete, játszása (dúr, moll, 7 #, 7 b előjegyzésig, modális skálák, pentaton hangsorok), hármashangzatok, futamok, hangközmenetes skálák, kromatikus skálák.
- Virtuóz skála- és akkordjáték.
- Rugalmas ütéstechnika (ejtegetés, tremolo, pergetés).
- Dallami formulák improvizálása (például átkötő részek, zárlatok stb.).
- Az improvizatív készség fejlesztése.
- A lapról olvasás fejlesztése.
- Hallás utáni játék, transzponálás.
- A növendék tudjon önállóan harmonizálni népdalokat, hangszerére alkalmazni más hangszereken játszott dallamokat.
- Tudjon önállóan variációkat készíteni.

Anyagismeret

A népi cimbalom tantárgy tanításába be kell építeni minden olyan klasszikus zenéből vett elemet, amely a biztos hangszerkezelést, jó technikát fejleszti, valamint megismerteti a népzene műzenei felhasználásával.

Ezért minden évfolyam tananyagánál a klasszikus zenében használt etűdfüzetek használatát, illetve előadási darabok megtanulását javasoljuk, majd ezeket kövesse a népzenei anyag.

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Témakörök

1. Somogy és a Sárköz hangszeres népzeneje (I. dialektus, Dunántúl):
  - Somogyi dudanóták, ugrós, lassú és friss csárdás,
  - a Bogyiszlói banda repertoárjából: hallgató, verbunk, ugrós, csárdás, friss. (kétféle tonalitásban: A-D),
2. Vas és Sopron megye (I. dialektus, Dunántúl):
  - Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése Tendl Pál, Tendl Vilmos, és Csejtei István anyagából
3. Erdély:
  - Sóvidék: forgató, szöktető,
  - Kőrispatak: csárdás, friss, verbunk, forgató.

Követelmények

Hangzatpárok, akkord- és kadenciajáték. Hangközláncok. A zenei anyaggal összefüggő néprajzi ismeretek. A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés). A tapasztott verő használata a Sóvidéki muzsikában. A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás közötti különbség érzékeltetése Kőrispatakon.

Fejlesztési célok

- Társas zenélés, együttesben való játék. A belső hallás elmélyítése.
- A repetíció tempónövelése (egy kézzel, két kézzel, párosan).
- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez
- Egyenletes tempótartás tizenhatodokban.
- A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás: különbségtétel a 2 féle játékmód között.

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Témakörök:

1. Erdély - Székelyföld

- Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka (Verbunk, Forгатós, Lassú és Friss csárdás)
- Ismerkedés az írott verbunkos-hagyomány anyagával a 19. század első felének anyagán keresztül.
- Marossárpatak: verbunk, forduló, csárdás, korcsos, cigánycsárdás

2. Az Alföld zenéje

- Szatmár: Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta („A” tonalitásban)

- Dél-Alföld: Ugrós, oláhos, csárdás, friss

Követelmények

Buta Szép József / Buta Jóska/ és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség megfigyelése

Az archaikus harmonizálás gyakorlása

Az akkordikus cimbalomjáték

Az énekelt dallamok szövegeinek megjegyzése

Fejlesztési célok

- Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció előkészítése
- A harmóniakíséret fejlesztése
- A régies és a modern cimbalomjáték megkülönböztetése
- Az együtténeklés a közösségi élmény fokozása a muzsikálás során

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlakai táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Témakörök

1, Erdély – Mezőség

- Bonchida: Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
- Bonchida: Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes

2, Gömör. Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk és fox

3, Galga-mente tánczenéje (Bag, Kartal. Csárdások, frissek, verbunk)

Követelmények

Az eddig tanult skálázási módok minden hangnemben.

Improvizálás, változatok készítése a különböző stílusokon belül.

A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez a szóló-tutti váltakozásnál, tempóváltásnál.

Tudja egy tájegység jellegzetes táncdallam sorrendjét (ismerje a táncban soron következő darabokat, azok neveit és dallamait).

Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez

Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének megfigyelése

A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése

Akkordikus kíséretmód

Fejlesztési célok

- Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt
- Tempóbeli eltérések a román rendben magyar rendhez képest
- Kézrend automatizálása a harmónia-soroknál
- A magas tempó tartása miatti leegyszerűsített harmóniabontás friss csárdásban

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Témakörök:

- 1, A szájhagyományos kultúrában fennmaradt klasszikus verbunkosok a klasszikus cigányzenekarban. Válogatás a balassagyarmati, a felsőtárkányi, a pásztói, a kürti, az alsókálosai, a rimaszombati, az alsószinai zenekar repertoárjából.
- 2, A Palócvidek tánczenéjéből: verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. menyasszonytánc)
- 3, Dunántúl - Rábaköz.
Dus, kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták
- 4, Bevezetés Moldva zenéjébe, kitekintéssel a román népzeneire is.
  - Moldva táncdallamai (a kiscimbalom használatára van adatunk)

Követelmények

Saját ízlés alapján történő dallamválogatás a felkínált, meghallgatott anyagokból

Az alkalomhoz kötött dallamok kísérete, zenei összeállítások a palócvidek tánczenéjéből

Dudabasszus és bourdon kíséret imitálása cimbalmon

A román kíséretmód elsajátítása, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Fejlesztési célok

- A cimbalom teljes hang-terjedelmének kihasználása, dallami és harmóniai szempontból
- Zenei önállóságra nevelés, szokásdallamok alkalomhoz kötődő felhasználása
- A dudálásra emlékeztető, régies játékmód modern hangszerekkel történő bemutatása
- Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.
ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.
Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai:Kürti Bandák.
Allaga Géza:Cimbalom etűdök.
Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés
Lajtha László:Dunántúli dallamok és táncok I.II.
Lajtha László:Kőrispataki gyűjtés.
Pávai István: A Sóvidék népzeneje
Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.
Unger Balázs: Galga menti vonósbandák
Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz
Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet
Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene
Virágvölgyi Márta-Bonchida
Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Szatmári népzene II.
Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Vajdaszentiványi táncok

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök:

- 1, Erdély
  - Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
  - Bonchida. Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes
  - Vajdaszentivány: Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, batuka, cigánycsárdás
  - Sóvidék: Verbunk, lassú csárdás — szöktetős — marosszéki
- 2, Moldva

3, Alföld. Szatmár,

4, Felvidék. Gömör,

5, Dunántúl

- Vas és Sopron, Tendl Pál, Tendl Vilmos, Csejte István anyagából
- Mezőföld (Paraszt Badi József zenekara alapján)
- Sárközi tánczene a Bogyiszlói Zenekar repertoárja alapján
- Kalocsai tánczene. Mars, csárdás és friss

6, Ismerkedés olyan vidékek tánczenéjének dallamaival, melyek zenekaraira nem jellemző a cimbalom használata, de a revival táncházakban újabban felmerült az igény az autentikustól eltérő hangszerelésű „összmuzsikára” is.

- *Magyarpalatka, Szék, Magyarsovát, Gyimesvölgy, Csíkszentdomokos, Küküllőmente, Kalotaszeg,*

Követelmények

Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez

Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének bemutatása

Buta Szép József / Buta Jóska/ és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség kivitelezése

Triolás bontású kíséretmód a marosszékiiben

A román kíséretmód, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Az akkordikus cimbalomjáték gyakorlása, további dallamok tanulása

A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése, további dallamok tanulása

A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

A dunántúl tánczenei hangzásvilágának bővítése, színesítése, dallamtárának bővítése.

Táncmuzikációs gyakorlat

Olyan közismert, népszerű táncmuzikációs repertoár darabokat is ismerjen meg a tanuló, ami általában autentikusan nem cimbalmon szólal meg, de a táncmuzikáció során igény mutatkozik arra, hogy a közös muzsikálásokban, nótázásokban ő is vegyen részt, a hangszerétől függetlenül.

Fejlesztési célok

Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt

Tempóbeli eltérések megtartása a magyar rendhez képest

Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció gyakorlása

A legarchaikusabb prímcimbalmozás gyakorlása

Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása

A régies és a modern cimbalomjáték szétválasztása

A kézrend automatizálásának gyakorlása a harmónia-soroknál

A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a prímás vezetéséhez

A növendék legyen képes igazodni a dallamváltozatokhoz, egy tánc típusból tudjon sok dallamot, ami elengedhetetlen a tánc házi muzsikáláshoz

A növendék tudjon önállóan népdalokat harmonizálni, hangszerére alkalmazni más hangszereken játszott dallamokat.

Használt segédanyagok:

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kúrta Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Vajdaszentiványi táncok

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök

1, Somogy és a Sárköz hangszeres népzeneje (I. dialektus, Dunántúl):

- Somogyi dudanóták, ugrós, lassú és friss csárdás,
- Bogyiszlói banda repertoárjából: hallgató, verbunk, ugrós, csárdás, friss. (kétféle tonalitásban: A-D)

2, Vas és Sopron megye (I. dialektus, Dunántúl):

- Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése Tendl Pál anyagából

3, Erdély:

- Sóvidék: forgató, szöktető,
- Kőröspatak: csárdás, friss, verbunk, forgató.
- Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka (Verbunk, Forgató, Lassú és Friss csárdás)
- Marossárpatak: verbunk, forduló, csárdás, korcsos, cigánycsárdás

4, Az Alföld zenéje

- Szatmár: Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (A tonalitásban)
- Dél-Alföld: Oláhos, ugrós, kanásznóta, csárdás

Követelmények

Hangzatpárok, akkord- és kadenciajáték. Hangközláncok.

A zenei anyaggal összefüggő néprajzi ismeretek.

A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

Triolás bontású kíséretmód a marosszéki

A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás közötti különbség érzékeltetése

Buta Szép József / Buta Jóska/ és Bóné Sándor játékmódja közötti különbség megfigyelése

Az archaikus harmonizálás gyakorlása

Az akkordikus cimbalomjáték gyakorlása, további dallamok tanulása

Az énekelt dallamok szövegeinek megjegyzése

Fejlesztési célok

- Társas zenélés, együttesben való játék.
- A repetíció tempónövelése (egy kézzel, két kézzel, párosan).
- A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez
- A legarchaikusabb prímcimbalmozás gyakorlása
- A nyújtott és egyenletes tizenhatod mozgás: különbségtétel a 2 féle játékmód között
- Építkezés az alapoktól a fejlett játékmódig, az improvizáció előkészítése
- A harmóniakíséret fejlesztése
- A régies és a modern cimbalomjáték szétválasztása
- Az együtténeklés a közösségi élmény fokozása a muzsikálás során

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlaki táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrincez András: Vajdaszentiványi táncok

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Témakörök:

1, Erdély – Mezőség

- Bonchida: Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás
- Bonchida: Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes

2, Felvidék

- Gömör. Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás
- Galga-mente tánczenéje (Bag, Kartal. Csárdások, frissek, verbunk)
- A szájhagyományos kultúrában fennmaradt klasszikus verbunkosok a klasszikus cigányzenekarban. Válogatás a balassagyarmati, a felsőtárkányi, a pásztói, a kürti, az alsókálosai, a rimaszombati, az alsószinai zenekar repertoárjából.
- A Palócvidek tánczenéjéből: verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. menyasszonytánc)

3, Dunántúl

- Rábaköz. Dus, kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták

4, Moldva

- Moldva táncdallamai (a kiscimbalom használatára van adatunk)

Bevezetés Moldva tánczenéjébe, kitekintéssel a román népzeneire is.

Követelmények

Dallamszerű akkordhasználat, tapasztott verő a ritmizálás kiemeléséhez Dallami eltérések, nemzeti karakterek különbözőségének megfigyelése.

A fejlett harmonizálás, a városi zenekarokhoz közeli stílus megtanulása, repertoárba illesztése, további dallamok tanulása

Akkordikus kíséretmód

Saját ízlés alapján történő dallamválogatás a felkínált, meghallgatott anyagokból

Az alkalomhoz kötött dallamok kísérete, zenei összeállítások a palócvidék tánczenéjéből

Dudabasszus és bourdon kíséret imitálása cimbalmon

A román kíséretmód, ütőhangszer-szerű hangszerkezelés

Fejlesztési célok

- Alkalmazkodás a zenekarhoz, tempótartás a harmónia bontás alatt.
- Tempóbeli eltérések a magyar rendhez képest a román rendben
- A kézrend automatizálásának gyakorlása a harmóniasoroknál
- A magas tempó tartása miatti leegyszerűsített harmóniabontás friss csárdásban
- A cimbalom teljes hang-terjedelmének kihasználása, dallami és harmóniai szempontból
- Zenei önállóságra nevelés, szokásdallamok alkalomhoz kötődő felhasználása
- A dudálásra emlékeztető, régies játékmód modern hangszerekkel történő bemutatása
- Más zenei szemléletmód megismerése, alkalmazása

Használt segédanyagok

Kéziratok, belső használatú anyagok, amelyek nem jelentek meg nyomtatott hivatalos formában:

Balogh Kálmán: Az akkordikus cimbalmozás alapjai.

Balogh Kálmán: A román tánc típusok cimbalom kísérete.

Balogh Kálmán: Skálagyakorlatok és etűdök.

Barbócz Sándor: Bonchidai cimbalmos dallamok.

Barbócz Sándor: Virág Géza a galambodi cimbalmos dallamai.

ifj. Gerencsér János: Cimbalom és hegedű dallamjáték Péterlakán.

Petrovits Tamás: Péterlakai táncdallamok Buta Szép József játéka alapján.

Megjelent nyomtatott kották vagy könyvek:

Agócs-Gombai: Kürti Bandák.

Allaga Géza: Cimbalom etűdök.

Lajtha László: Bogyiszlói gyűjtés

Lajtha László: Dunántúli dallamok és táncok I.II.

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés.

Pávai István: A Sóvidék népzeneje

Tarjáni Tóth Ida: Cimbalomiskola I.II./ Editio Musica Budapest/

Népzenei füzetek CD-melléklettel:

ifj. Gerencsér János: Galga menti dallamok. 2.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák

Salamon Beáta: Magyar Népzenei Gyűjtemény hegedű tanításhoz

Szabó András – Mohácsy Albert: Gömöri népzene, melléklet

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta-Bonchida

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Szatmári népzene II.

Virágvölgyi Márta-Vavrinecz András: Vajdaszentiványi táncok

1.1.9 Tekerőlant főtárgy

A tekerő főtárgy tanításának célja olyan népzeneészek képzése, akik képesek a hagyományos magyar népzenei darabok stílushű, hiteles és zenei élményt adó megszólaltatására és továbbadására.

Célja a beszélt anyanyelvhez hasonló, zenei anyanyelvi szintű tudás megközelítése, a növendékek bevezetése a népzenebe.

A tanuló a zeneiskolában szerzett hangszeres és elméleti felkészültségére alapozva sajátítson el olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget, amely alkalmassá teszi felsőfokú tanulmányok folytatására, illetve a közművelődés területén középfokú zenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A tekerő tanításának célja továbbá, hogy megismertesse meg a tanulóval

- a tekerőn keresztül is a magyar népzene főbb stílusrétegeit, népzenei dialektusait,
- a népzene variatív és improvizatív jellemvonásait,
- a magyar népzene főbb műfajait,
- a magyar népzene előadásmódját,
- a hangszerkezeléshez szükséges, minél tökéletesebb technikai fogásokat,
- a tekerő működési elvét, beállításának módszereit,
- a hangszerre jellemző díszítésmódokat és egyéb zenei, valamint kifejezőmódbeli lehetőségeket.

A tekerő tanításának célja, hogy fejlessze a növendék

- hallását,
- magyar nyelvi, zenei és prozódiai érzékét,
- stílusérzékét,
- improvizációs készségét,
- zenei fantáziáját, zenei emlékezetét,
- zenei ízlését, a zenei karakterek iránti érzékenységét,
- technikai adottságait,
- előadókészségét.

Segítse a növendéket abban, hogy képessé váljon önálló műsor összeállítására.

Adjon teret a tanuló kreatív megnyilvánulásainak. Tegye fogékonyá és nyitottá más népek (például a szomszédos népek) és más zenék (például klasszikus zene, kortárs zene) befogadására.

A tanuló ismerje meg tanulmányai során

- hangszerre múltját itthon és Európában,
- hangszerre repertoárját, és a dallamanyag előadói hagyományát
- a magyar népzenei dialektusterületeket, azon belül hangszerre előfordulását a nyelvterületen belül,
- a magyar népzene stílusait és az egyes stílusok jellemző zenei vonásait,
- hangszerre irodalmát, jelentősebb népzene kutatók munkásságát, és azok írásait,
- a jelentősebb népi adatközlőket és a rájuk jellemző előadói stílusjegyeket.

A tanuló legyen képes a tekerő tárgy tanulása során:

- elemezni a népdalokat és népi dallamokat zenei ismérvek alapján (beleértve a formai, szerkezeti, valamint harmóniai vonásokat is)
- énekes dallamok megformálására hangszerén, az adott zenei stílusnak és földrajzi területnek megfelelő hagyományos módon,
- a dallamok díszítésére a stílus adta kereteken belül,
- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- a jobb és bal kéz játszómechanizmusának összehangolására,
- tiszta intonációra,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- zenei és technikai szempontból tudatos, elemző gyakorlásra,
- technikájának önálló továbbfejlesztésére,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására (ha ehhez szükséges, lejegyzésére hangfelvételtől).

Technikai fejlesztés

Sokoldalúan fejlessze a tanuló technikáját az alábbi elemek tekintetében:

- hajlékony, szép hangon a fődallamokat játszani, megfelelő billentéstechnikával,
- a „leváltó-technika” elsajátítása,
- a dallam fő hangjainak körülírása,
- tudatosan előkészíteni és végrehajtani a dallam- és ritmusvariációkat (recsegés-formulák, sorzárlatok),
- a tiszta intonáció,
- a fekvésváltások előkészítése és könnyed beillesztése a zene folyamatába, majd zavartalanul, közép-tempóban eljátszani,
- bal kézben három és négy ujjal játszani és a megfelelő ujjrend alkalmazása,

- megfelelő dinamikai váltások,
- a megtanult dalokat kotta nélkül játszani a zenei tartalom kifejezésének igényével,
- tempótartás,
- különböző műfajok összekapcsolása és lezárása,
- hallás utáni dallamtanulás,
- a dallamok énekes változatainak megtanulása,
- transzponálás „B-A” hangnemekbe,
- hangsúlyozás, hangindítás.

Egyenletes ritmusban, mérsékelten gyors tempóban is az egyenletes negyed, illetve nyolcad mozgású, valamint az aszimmetrikus ritmusok, sorvégi záróformulák megszólaltatása.

Váljon képessé a növendék

- a különböző dallamokat, táncok kísérődallamait az adott hangnemben lezárni,
- a műfaji és stílusváltások magabiztos végrehajtására (parlando, rubato, giusto, illetve énekelt népdal-tánczene),
- a parlando-rubato előadásmód kíséretében alkalmazott, kitartott hangok megszólaltatására,
- különböző leváltó-hangokkal a belső hangsúlyozásra,
- tánczenei folyamat kíséretének megfelelő eljátszására,
- a dallamok énekes változatainak megtanulására (szöveggel),
- énekes kísérésére,
- a triola ritmus pontos megszólaltatására,
- megfelelő sorzáró dallamképletek (formulák) alkalmazására,
- más hangszerrel való együttjátszásra (tekerő-duda, illetve tekerő-klarinét).
- az ujjrendek különböző, speciális fajtáit alkalmazni,
- tempótartásra,
- árnyalt zenei előadásmódra, különösen az alkalomhoz kötődő dallamoknál,
- aszimmetrikus dallamok előadására,
- improvizálásra adott stíluson belül, illetve a dallamok. transzponálására „D-A-G” hangnemekbe, dallamdíszítések változtatására,
- hangnemváltásra (üreshúros, illetve kvart indítású dallamoknál),
- speciális hangolásmódok elsajátítására (dupla-dallam oktáv-, kvart-, illetve kvintpárhuzamban, egy tekerővel),
- a különböző ritmusok összekötésére, variációira,
- a közjátékok magabiztos kíséretére mind ritmikailag, mind hangnemileg,

- ritmikus kerékforgatásra, rövid „különvonások”, a tekerő hajtókarával alkalmazott gyors, illetve szaggatott indításra,
- többféle kromatikus menet összekötésére, variációira,
- esetleg a többszólamúság alkalmazására a tekerőzenekarokban (kvint- és kvartpárhuzamok több tekerővel).

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld – benne kiemelten Dél-Alföld. A bartóki III. népzenei dialektusterülettel való kezdést indokolja, hogy a tekerő e területen maradt fenn legtovább.

Táncdallamok és kíséretük „B” hangnemben. A megfelelő giusto tempójú dallamokon a ritmuskísérő reccsentés gyakoroltatása.

Népdalok kíséretmódja: parlando rubato népdalok egyszerű bourdon-kísérete („duda-basszus” játékmód), valamint a táncdallamok kísérete „oláhos” és friss csárdás dallamokban.

Zenei anyag 2.

Jeles napok és a hozzájuk kötődő szokásdallamok.

Farsangi-húsvéti dalok, Szent Balázs; Szent Gergely; Szent Iván napja, Luca napja.

Karácsony: karácsonyi köszöntők, betlehemesek és regős énekek valamint újévköszöntők.

Névnapi köszöntők – Szent István, Szent János stb.

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld ismeretanyagának bővítése.

Tánczene kísérete „A-B” hangnemekben: halk-„dudabasszus”-kíséretmód, lassú és friss csárdás, oláhos stb.

Zenei anyag 2.

Az I. népzenei dialekturterülettel való ismerkedés: Dunántúl.

Táncdallamok kísérete „A” hangnemben.

Bourdonkíséret lassú tempóban, valamint a recsegés tanulása giusto dallamokon: lassú és friss csárdás, valamint ugrós.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Kalocsai táncok kísérete „C-D” hangnemben. Mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

Zenei anyag 2.

Rábaközi táncok kísérete „A” hangnemben. Dus, lassú csárdás, friss csárdás.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag 1.

Magyar történeti dallamok a XVI. századtól, régi magyar tánczenék (kb. 40 dallam).

Vokális dallamok megtanulása szöveggel is.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a tekerő európai zenetörténeti anyagával.

A) Bretagne-i tánczenék kísérete „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 15 dallam).

B) Occitan (trubadúr) zenei hagyomány (kb. 10-20 dallam).

C) Olasz és német reneszánsz táncdallamok és kíséretük „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 6-6 dallam).

D) Francia barokk udvari zene „C” hangnemben (kb. 15 dallam).

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A dunántúli népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Bakony és Balaton környéki népdalok (kb. 10 dallam).

B) Somogy megye népzeneje (kb. 30 dallam).

C) Rábaköz és Szigetköz népzeneje (tánconként 4-4 dallam).

D) Vas és Zala megye népdalai (kb. 20 dalam).

Zenei anyag 2.

Az északi népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Gömör megye népzeneje: balladák, juhásznóta, lassú és friss csárdás (kb. 10 dallam).

B) Egyéb palóc (pl. Mátravidék, Ipoly-mente) és egyéb északi népzenei dialektusú dallamrepertoár: a dudanóták

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld – benne kiemelten Dél-Alföld. A bartóki III. népzenei dialektusterülettel való kezdést indokolja, hogy a tekerő e területen maradt fenn legtovább.

Táncdallamok és kíséretük „B” hangnemben. A megfelelő giusto tempójú dallamokon a ritmuskísérő reccsentés gyakoroltatása.

Népdalok kíséretmódja: parlando rubato népdalok egyszerű bourdon-kísérete („duda-basszus” játékmód), valamint a táncdallamok kísérete „oláhos” és friss csárdás dallamokban.

Zenei anyag 2.

Jeles napok és a hozzájuk kötődő szokásdallamok.

Farsangi-húsvéti dalok, Szent Balázs; Szent Gergely; Szent Iván napja, Luca napja.

Karácsony: karácsonyi köszöntők, betlehemesek és regős énekek valamint újévköszöntők.

Névnapi köszöntők – Szent István, Szent János stb.

Zenei anyag 3.

Az Alföld ismeretanyagának bővítése.

Tánczene kísérete „A-B” hangnemekben: halk-„dudabasszus”-kíséretmód, lassú és friss csárdás, oláhos stb.

Zenei anyag 4.

Az I. népzenei dialekturterülettel való ismerkedés: Dunántúl.

Táncdallamok kísérete „A” hangnemben.

Bourdonkíséret lassú tempóban, valamint a recsegés tanulása giusto dallamokon: lassú és friss csárdás, valamint ugrós.

Zenei anyag 5.

Kalocsai táncok kísérete „C-D” hangnemben. Mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Rábaközi táncok kísérete „A” hangnemben. Dus, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Magyar történeti dallamok a XVI. századtól, régi magyar tánczenék (kb. 40 dallam).

Vokális dallamok megtanulása szöveggel is.

Zenei anyag 3.

Ismerkedés a tekerő európai zenetörténeti anyagával.

A) Bretagne-i tánczenék kísérete „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 15 dallam).

B) Occitan (trubadúr) zenei hagyomány (kb. 10-20 dallam).

C) Olasz és német reneszánsz táncdallamok és kíséretük „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 6-6 dallam).

D) Francia barokk udvari zene „C” hangnemben (kb. 15 dallam).

Zenei anyag 4.

A dunántúli népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Bakony és Balaton környéki népdalok (kb. 10 dallam).

B) Somogy megye népzeneje (kb. 30 dallam).

C) Rábaköz és Szigetköz népzeneje (táncként 4-4 dallam).

D) Vas és Zala megye népdalai (kb. 20 dalam).

Zenei anyag 5.

Az északi népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Gömör megye népzeneje: balladák, juhásznóta, lassú és friss csárdás (kb. 10 dallam).

B) Egyéb palóc (pl. Mátravidék, Ipoly-mente) és egyéb északi népzenei dialektusú dallamrepertoár: a dudanóták

1.1.10 Tekerőlant - társhangszer

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld – benne kiemelten Dél-Alföld. A bartóki III. népzenei dialektusterülettel való kezdést indokolja, hogy a tekerő e területen maradt fenn legtovább.

Táncdallamok és kíséretük „B” hangnemben. A megfelelő giusto tempójú dallamokon a ritmuskísérő reccsentés gyakoroltatása.

Népdalok kíséretmódja: parlando rubato népdalok egyszerű bourdon-kísérete („duda-basszus” játékmód), valamint a táncdallamok kísérete „oláhos” és friss csárdás dallamokban.

Zenei anyag 2.

Jeles napok és a hozzájuk kötődő szokásdallamok.

Farsangi-húsvéti dalok, Szent Balázs; Szent Gergely; Szent Iván napja, Luca napja.

Karácsony: karácsonyi köszöntők, betlehemesek és regös énekek valamint újévköszöntők.

Névnapi-köszöntők – Szent István, Szent János stb.

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld ismeretanyagának bővítése.

Tánczene kísérete „A-B” hangnemekben: halk-„dudabasszus”-kíséretmód, lassú és friss csárdás, oláhos stb.

Zenei anyag 2.

Az I. népzenei dialekturterülettel való ismerkedés: Dunántúl.

Táncdallamok kísérete „A” hangnemben.

Bourdonkíséret lassú tempóban, valamint a recsegés tanulása giusto dallamokon: lassú és friss csárdás, valamint ugrós.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag 1.

Kalocsai táncok kísérete „C-D” hangnemben. Mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

Zenei anyag 2.

Rábaközi táncok kísérete „A” hangnemben. Dus, lassú csárdás, friss csárdás.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag 1.

Magyar történeti dallamok a XVI. századtól, régi magyar tánczenék (kb. 40 dallam).

Vokális dallamok megtanulása szöveggel is.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a tekerő európai zenetörténeti anyagával.

A) Bretagne-i tánczenék kísérete „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 15 dallam).

B) Occitan (trubadúr) zenei hagyomány (kb. 10-20 dallam).

C) Olasz és német reneszánsz táncdallamok és kíséretük „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 6-6 dallam).

D) Francia barokk udvari zene „C” hangnemben (kb. 15 dallam).

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A dunántúli népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Bakony és Balaton környéki népdalok (kb. 10 dallam).

B) Somogy megye népzeneje (kb. 30 dallam).

C) Rábaköz és Szigetköz népzeneje (táncként 4-4 dallam).

D) Vas és Zala megye népdalai (kb. 20 dalam).

Zenei anyag 2.

Az északi népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Gömör megye népzeneje: balladák, juhásznóta, lassú és friss csárdás (kb. 10 dallam).

B) Egyéb palóc (pl. Mátravidék, Ipoly-mente) és egyéb északi népzenei dialektusú dallamrepertoár: a dudánóták

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld – benne kiemelten Dél-Alföld. A bartóki III. népzenei dialektusterülettel való kezdést indokolja, hogy a tekerő e területen maradt fenn legtovább.

Táncdallamok és kíséretük „B” hangnemben. A megfelelő giusto tempójú dallamokon a ritmuskísérő reccsentés gyakoroltatása.

Népdalok kíséretmódja: parlando rubato népdalok egyszerű bourdon-kísérete („duda-basszus” játékmód), valamint a táncdallamok kísérete „oláhos” és friss csárdás dallamokban.

Zenei anyag 2.

Jeles napok és a hozzájuk kötődő szokásdallamok.

Farsangi-húsvéti dalok, Szent Balázs; Szent Gergely; Szent Iván napja, Luca napja.

Karácsony: karácsonyi köszöntők, betlehemesek és regős énekek valamint újévköszöntők.

Névnapi köszöntők – Szent István, Szent János stb.

Zenei anyag 3.

Az Alföld ismeretanyagának bővítése.

Tánczene kísérete „A-B” hangnemekben: halk-„dudabasszus”-kiséretmód, lassú és friss csárdás, oláhos stb.

Zenei anyag 4.

Az I. népzenei dialekturterülettel való ismerkedés: Dunántúl.

Táncdallamok kísérete „A” hangnemben.

Bourdonkíséret lassú tempóban, valamint a recsegés tanulása giusto dallamokon: lassú és friss csárdás, valamint ugrós.

Zenei anyag 5.

Kalocsai táncok kísérete „C-D” hangnemben. Mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

Rábaközi táncok kísérete „A” hangnemben. Dus, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 2.

Magyar történeti dallamok a XVI. századtól, régi magyar tánczenék (kb. 40 dallam).

Vokális dallamok megtanulása szöveggel is.

Zenei anyag 3.

Ismerkedés a tekerő európai zenetörténeti anyagával.

A) Bretagne-i tánczenék kísérete „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 15 dallam).

B) Occitan (trubadúr) zenei hagyomány (kb. 10-20 dallam).

C) Olasz és német reneszánsz táncdallamok és kíséretük „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 6-6 dallam).

D) Francia barokk udvari zene „C” hangnembben (kb. 15 dallam).

Zenei anyag 4.

A dunántúli népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Bakony és Balaton környéki népdalok (kb. 10 dallam).

B) Somogy megye népzeneje (kb. 30 dallam).

C) Rábaköz és Szigetköz népzeneje (táncként 4-4 dallam).

D) Vas és Zala megye népdalai (kb. 20 dalam).

Zenei anyag 5.

Az északi népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Gömör megye népzeneje: balladák, juhásznóta, lassú és friss csárdás (kb. 10 dallam).

B) Egyéb palóc (pl. Mátravidék, Ipoly-mente) és egyéb északi népzenei dialektusú dallamrepertoár: a dudanóták

1.2 Népzeneész (fafúvós)

1.2.1 Népi klarinét - tárogató

1.2.1.1 Népi klarinét főtárgy

A népi klarinét főtárgy tanításának a célja, hogy a növendékek a zeneiskolai klasszikus (esetleg népi) oktatásra alapozva olyan átfogó, mindenre kiterjedő hangszeres képzést kapjanak, és olyan zenei műveltségre tegyenek szert, amely alkalmassá teszi őket a szakirányú felsőoktatásban való részvételre, illetve középfokú népzenei felkészültséget igénylő munkakörök betöltésére és feladatok elvégzésére.

A program ismertesse meg a növendékekkel

- a zenét, mint alapvető kifejezési formát, ezen belül a népzene és annak jelentőségét,
- a népzene kapcsolatát más zenei műfajokkal és más művészeti ágakkal,
- a klarinét kialakulását, fejlődésének történetét és kapcsolatát az ősi, illetve népi fúvós hangszerekkel,
- a klarinét szerepét és stílusos használatát a magyar népzene stílusrétegei és földrajzi területei alapján,
- a hangszer használatát a hazánkban élő nemzetiségek, illetve a szomszéd népek zenéjében,
- a klasszikus klarinét-repertoár népzenei ihletésű darabjait.

A program fejlessze módszeresen és sokoldalúan a tanuló

- zenei képességeit: hallását, harmónia- és ritmusérzékét, memóriáját, továbbá érzékenységét a kifejezés, a dinamika és a hangszín árnyalataira,
- variációs és improvizációs készségét,
- zenei ízlését és stílusérzékét.

A program alakítson ki

- fejlett, mindenre kiterjedő légzéstechnikát,
- sokszínű zenei kifejezésre alkalmas, dinamikai árnyalatokban és hangszínekben gazdag klarinéthangot,
- megfelelő gyorsaságú és irányítható hangindítást,
- egyenletes, virtuóz darabok játszására is alkalmas ujjtechnikát

A tárogató főtárgy tanításának a célja, hogy a növendékek a zeneiskolai klasszikus (esetleg népi) oktatásra alapozva olyan átfogó, mindenre kiterjedő hangszeres képzést kapjanak, és

olyan zenei műveltségre tegyenek szert, amely alkalmassá teszi őket a szakirányú felsőoktatásban való részvételre, illetve középfokú népzenei felkészültséget igénylő munkakörök betöltésére és feladatok elvégzésére.

A tárogató tanításának a célja

- a modern tárogató, mint a klarinéthoz legközelebb álló rokon népi hangszer megismertetése,
- a néphagyományban élő tárogatózene megismerése, a hangszerjáték elsajátítása,
- a tárogató felhasználása a táncmuzikumban, színpadi szereplésnél szólóban vagy együttesben.

A növendék

- ismerje meg a történelmi és a modern tárogató származását, történetét,
- tudja a két hangszertípus rendszertani különbségét,
- legyen képes a ma használt Böhm-rendszerű klarinétól eltérő, oktávvaltós német rendszerű hangszeren a fogásokat elsajátítani
- legyen tudatában annak, hogy mai formájában ez az egyetlen speciálisan magyar népi hangszer, amelyet más népek is tőlünk vettek át,
- rendelkezzen kellő ismeretekkel a régi tárogató-típus előfordulásáról a tágabb környezetünkben (Eurázsia), illetve a modern tárogató előfordulásáról a Kárpát-medencében,
- ismerje a tárogatót, mint szólóhangszert, tudja, mely területen, mikor, milyen zenekarban használták,
- szerezzen tapasztalatot arról, milyen formációkban alkalmazható egy mai népzenei együttes hangszerként.

A tanuló

- legyen képes biztos intonációval, a klarinétól eltérő szájartással játszani,
- a regiszterek nagyon eltérő hangszín adottságainak kiegyenlítésére,
- alkalmazza a különböző stílusrétegekbe tartozó dallamok díszített lejátszásához szükséges fúvástechnikai eszközöket és módokat (különös tekintettel a parlando, rubato és giusto előadásmód különbségére),
- legyen képes tiszta hangképzésre, beleértve a mély hangok (d1-c-h stb.) indításának, játszásának fokozott nehézségeit is,
- legyen képes megfelelő technikával stílusosan előadni a tanult darabokat,
- legyen kellő ismerete a különböző népzenei dialektusterületek zenéjéről, legyen kellő rutinja a színpadon.

Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése.

A tantárgy a fizika, történelem, néprajz, néptánc, zeneelmélet tárgyakkal áll kapcsolatban. A fizikából a zenei hang akusztikai tulajdonságait, a zenei hangsor és a felhangrendszer mély kapcsolatát ismerheti meg a tanuló. A történelem segít elhelyezni népzeneinket a magyarság őstörténetében és a honfoglalás utáni történetében. A néprajz megmutatja a zene helyét a hagyományos közösségben. A néptánc segít a táncdallamok helyes ritmikai, tempó- és hangsúlybeli értelmezésében.

A zeneelmélet a népzene önálló tanulmányozásához szükséges ismereteket adja meg.

Technikai fejlesztés

A tökéletes légzéstechnika megalapozása.

A helyes levegővezetés fontosságának tudatosítása.

Különböző karakterű hangok képzésére alkalmas szájtartás kialakítása.

A különböző hangindításfajták tökéletesítése, technikájának tudatosítása.

A hangindítás lazaságának és gyorsaságának fejlesztése.

Laza test- és kéztartás kialakítása.

Játék Esz-, D- és A-klarinéton.

A klarinét játékmódja szólóban, vonós- és fúvószenekarban.

Játék A-klarinéton.

Az ún. „német rendszer” fogásainak elsajátítása.

A technikai és zenei megvalósítás összhangjának fejlesztése.

A hangszeres dallamok énekes változatainak megtanulása.

Énekelt vagy más hangszeren előadott dallam alapján klarinét variáns elkészítése, illetve rögtönzése.

Dallamvariánsok rögtönzése adott zenei stíluson belül, illetve különböző tájegységek stíluskeretei között.

Egyes dallamok különböző változatai a tájegység, az adott zenekari környezet és a használt klarinétfajta függvényében.

Hosszabb zenei folyamatok összeállítása és játéka, közjátékok, utójátékok rögtönzése.

Rendszeres gyakorláson és zenehallgatáson alapuló munkamódszer kialakítása.

Történeti áttekintés: a klarinét kialakulása, fejlődésének története és kapcsolata az ősi, illetve népi fúvós hangszerekkel.

A tanuló legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- a helyes légzéstechnika alkalmazására,
- skálák játszására az összes hangnemben,
- tiszta intonációra és emellett speciális intonációs feladatok megoldására,
- különböző dinamikai árnyalatok és hangszínek alkalmazására, játékára,
- a népzenei praxisnak megfelelően hallás után tanulni és a dallamokat megfelelő színvonalon lejegyezni,
- biztosan memorizálni, a tanult darabok többségét kotta nélkül játszani,
- koncertszámok, illetve teljes tánczenei folyamatok zenéjét összeállítani és előadni, illetve népzenei csoportját (ha van) a színpadi szerepléskor irányítani.

Rendelkezzék

- igényes, fejlett hallással,
- biztos memóriával,
- biztos tempótartással és ritmusérzéssel,
- jó formaérzéssel (pl. jó perióduserzéssel),
- jó előadókészséggel és színpadi rutinnal.

Anyagismeret

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

A népi klarinét tantárgyhoz készített kerettanterv az egyes évfolyamoknál igyekszik beépíteni a képzésbe minden olyan klasszikus zenéből vett elemet, amely a biztos hangszerkezelést, jó technikát fejleszt, valamint megismerteti a népzene műzenei felhasználásával.

Ezért minden évfolyam tananyagánál a klasszikus zenében használt etűdfüzetek használatát, illetve előadási darabok megtanulását javasoljuk, majd ezeket kövesse a népzenei anyag.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag

Bevezetés a bartóki I. népzenei dialektus hangszeres zenei anyagába: Dél-Dunántúl. Ugrós, Lassú csárdás, Friss csárdás, Verbunk.

Délkelet-Dunántúl: ugrós-, párnatánc-, kanásztáncdallamok.

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki III. dialektussal: Kelet-Magyarország, Szatmár, Magyar verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, oláhos, botoló.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki IV. népzenei dialektusterület zenéjével:

Bukovina és a Székelyföld népzeneje (Udvarhely megye, Maros-Torda megye).

A bukovinai székely hangszeres zenei anyagból: „A juhait kereső pásztor”, „Hétféle” táncdallam (pl. „Mazur”, „Silladri”, „Verbunk” stb.), „Ardeleana” (Ardeleanka), Csárdás.

Udvarhely: Csúrdöngölő, Székely verbunk, Sebes.

Maros-Torda megye: Sebes, Legényes, Forгатós.

Valamint a Székelyföld egyéb területeiről: Verbunk, Lassú csárdás, Sebes csárdás, Forгатós.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki II. népzenei dialektusterület zenéjével: észak-magyarországi területek (főleg Heves, Nógrád és Pest megye) Borsod és a Felvidék (volt Gömör, Pozsony, valamint Esztergom megye).

Palócvidek: Pozsik István énekes, furulyás (Bükkszék, Heves megye) klarinétos anyaga Sárosi Bálint gyűjtéséből, valamint Manga János, Borsai Ilona és mások népzene gyűjtéseiből válogatott anyag.

Klarinét a cigányzenekarban: Kartal (Pest megye, Galga-mente). Lassú csárdás, Friss csárdás, Lakodalmi kísérő, Menyasszonyfektető, továbbá: Vasvári verbunk, Csárdás (Domaháza, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

A szlovákiai magyar területekről: ismerkedés Gömör megye népzenejével. Verbunk, Csárdás, Friss.

A Csallóköz népzeneje (szlovákiai magyar hangszeres népzene): Kürt (volt Esztergom megye).

A hagyományos lakodalom repertoárja, valamint (Bihari stb.) Verbunkosok és Frissek.

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki III. népzenei dialektusterület ismeretanyagának bővítése: Dél-Alföld.

A parlando-rubato stílus előadásának tökéletesítése klasszikus értékű vokális népdalokon, pásztordalokon, továbbá Hallgató, Lassú csárdás, Friss csárdás, Oláhos, „Vendégkísérő” és Mars.

Mivel a hangszer e területen a tekerővel párosítva különös hangsúlyra tett szert a néphagyományban, ebben az évfolyamban módot kell találni arra, hogy a növendékek a tekerőt tanulókkal, mint hangszer-páros, minél többet „kamarazenéljenek” együtt.

A tanulónak bevezetést kell kapnia a népi klarinét népi fűvószenekari, – illetve az adott földrajzi területeknél fogva – a tamburazenekari gyakorlatához is.

A Duna-Tisza köze népzeneje és a Dunántúllal érintkező területek: Dávod (Bácska). Ugrós. Délkelet-Dunántúl. Ugrós, Párnatánc.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a magyarországi nemzetiségek népzenejével. Bevezetés a magyarországi román népzenebe: eleki román táncdallamok. Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Ardeleana.

A kétegyházi román táncrend: Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Lunga és Doina.

Bevezetés a román (anyaországi) népzenebe: Mezőségi román táncdallamok. Invirtita, Fecioreste rar, Tiganeasca stb.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Bevezetés a bartóki I. népzenei dialektus hangszeres zenei anyagába: Dél-Dunántúl. Ugrós, Lassú csárdás, Friss csárdás, Verbunk.

Délkelet-Dunántúl: ugrós-, párnatánc-, kanásztáncdallamok.

Ismerkedés a bartóki III. dialektussal: Kelet-Magyarország, Szatmár, Magyar verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, oláhos, botoló.

Ismerkedés a bartóki IV. népzenei dialektusterület zenéjével:

Bukovina és a Székelyföld népzeneje (Udvarhely megye, Maros-Torda megye).

A bukovinai székely hangszeres zenei anyagból: „A juhait kereső pásztor”, „Hétféle” táncdallam (pl. „Mazur”, „Silladri”, „Verbunk” stb.), „Ardeleana” (Ardeleanka), Csárdás.

Udvarhely: Csúrdöngölő, Székely verbunk, Sebes.

Maros-Torda megye: Sebes, Legényes, Forгатós.

Valamint a Székelyföld egyéb területeiről: Verbunk, Lassú csárdás, Sebes csárdás, Forгатós.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki II. népzenei dialektusterület zenéjével: észak-magyarországi területek (főleg Heves, Nógrád és Pest megye) Borsod és a Felvidék (volt Gömör, Pozsony, valamint Esztergom megye).

Palócvidek: Pozsik István énekes, furulyás (Bükkszék, Heves megye) klarinétos anyaga Sárosi Bálint gyűjtéséből, valamint Manga János, Borsai Ilona és mások népzene gyűjtéseiből válogatott anyag.

Klarinét a cigányzenekarban: Kartal (Pest megye, Galga-mente). Lassú csárdás, Friss csárdás, Lakodalmi kísérő, Menyasszonyfektető, továbbá: Vasvári verbunk, Csárdás (Domaháza, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

A szlovákiai magyar területekről: ismerkedés Gömör megye népzenejével. Verbunk, Csárdás, Friss.

A Csallóköz népzeneje (szlovákiai magyar hangszeres népzene): Kürt (volt Esztergom megye).

A hagyományos lakodalom repertoárja, valamint (Bihari stb.) Verbunkosok és Frissek.

A bartóki III. népzenei dialektusterület ismeretanyagának bővítése: Dél-Alföld.

A parlando-rubato stílus előadásának tökéletesítése klasszikus értékű vokális népdalokon, pásztordalokon, továbbá Hallgató, Lassú csárdás, Friss csárdás, Oláhos, „Vendégkísérő” és Mars.

Mivel a hangszer e területen a tekerővel párosítva különös hangsúlyra tett szert a néphagyományban, ebben az évfolyamban módot kell találni arra, hogy a növendékek a tekerőt tanulókkal, mint hangszer-páros, minél többet „kamarazenéljenek” együtt.

A tanulóknak bevezetést kell kapnia a népi klarinét népi fűvőszekari, – illetve az adott földrajzi területeknél fogva – a tamburazenekari gyakorlatához is.

A Duna-Tisza köze népzeneje és a Dunántúllal érintkező területek: Dávod (Bácska). Ugrós. Délkelet-Dunántúl. Ugrós, Párnatánc.

Ismerkedés a magyarországi nemzetiségek népzenejével. Bevezetés a magyarországi román népzenebe: eleki román táncdallamok. Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Ardeleana.

A kétegyházi román táncrend: Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Lunga és Doina.

Bevezetés a román (anyaországi) népzenebe: Mezőségi román táncdallamok. Invirtita, Fecioreste rar, Tiganeasca stb.

1.2.2 Népi klarinét – tárogató társhangszer

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag

Bevezetés a bartóki I. népzenei dialektus hangszeres zenei anyagába: Dél-Dunántúl. Ugrós, Lassú csárdás, Friss csárdás, Verbunk.

Délkelet-Dunántúl: ugrós-, párnatánc-, kanásztáncdallamok.

10. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a bartóki III. dialektussal: Kelet-Magyarország, Szatmár, Magyar verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, oláhos, botoló.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki IV. népzenei dialektusterület zenéjével:

Bukovina és a Székelyföld népzeneje (Udvarhely megye, Maros-Torda megye).

A bukovinai székely hangszeres zenei anyagból: „A juhait kereső pásztor”, „Hétféle” táncdallam (pl. „Mazur”, „Silladri”, „Verbunk” stb.), „Ardeleana” (Ardeleanka), Csárdás.

Udvarhely: Csúrdöngölő, Székely verbunk, Sebes.

Maros-Torda megye: Sebes, Legényes, Forгатós.

Valamint a Székelyföld egyéb területeiről: Verbunk, Lassú csárdás, Sebes csárdás, Forгатós.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki II. népzenei dialektusterület zenéjével: észak-magyarországi területek (főleg Heves, Nógrád és Pest megye) Borsod és a Felvidék (volt Gömör, Pozsony, valamint Esztergom megye).

Palócidék: Pozsik István énekes, furulyás (Bükkszék, Heves megye) klarinétos anyaga Sárosi Bálint gyűjtéséből, valamint Manga János, Borsai Ilona és mások népzene gyűjtéseiből válogatott anyag.

Klarinét a cigányzenekarban: Kartal (Pest megye, Galga-mente). Lassú csárdás, Friss csárdás, Lakodalmi kísérő, Menyasszonyfektető, továbbá: Vasvári verbunk, Csárdás (Domaháza, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

A szlovákiai magyar területekről: ismerkedés Gömör megye népzenejével. Verbunk, Csárdás, Friss.

A Csallóköz népzeneje (szlovákiai magyar hangszeres népzene): Kürt (volt Esztergom megye). A hagyományos lakodalom repertoárja, valamint (Bihari stb.) Verbunkosok és Frissek.

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki III. népzenei dialektusterület ismeretanyagának bővítése: Dél-Alföld.

A parlando-rubato stílus előadásának tökéletesítése klasszikus értékű vokális népdalokon, pásztordalokon, továbbá Hallgató, Lassú csárdás, Friss csárdás, Oláhos, „Vendégkísérő” és Mars.

Mivel a hangszer e területen a tekerővel párosítva különös hangsúlyra tett szert a néphagyományban, ebben az évfolyamban módot kell találni arra, hogy a növendékek a tekerőt tanulókkal, mint hangszer-páros, minél többet „kamarazenéljenek” együtt.

A tanulónak bevezetést kell kapnia a népi klarinét népi fűvószenekari, – illetve az adott földrajzi területeknél fogva – a tamburazenekari gyakorlatához is.

A Duna-Tisza köze népzeneje és a Dunántúllal érintkező területek: Dávod (Bácska). Ugrós. Délkelet-Dunántúl. Ugrós, Párnatánc.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a magyarországi nemzetiségek népzenejével. Bevezetés a magyarországi román népzenebe: eleki román táncdallamok. Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Ardeleana.

A kétegyházi román táncrend: Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Lunga és Doina.

Bevezetés a román (anyaországi) népzenebe: Mezőségi román táncdallamok. Invirtita, Fecioreste rar, Tiganeasca stb.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Bevezetés a bartóki I. népzenei dialektus hangszeres zenei anyagába: Dél-Dunántúl. Ugrós, Lassú csárdás, Friss csárdás, Verbunk.

Délkelet-Dunántúl: ugrós-, párnatánc-, kanásztáncdallamok.

Ismerkedés a bartóki III. dialektussal: Kelet-Magyarország, Szatmár, Magyar verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, oláhos, botoló.

Ismerkedés a bartóki IV. népzenei dialektusterület zenéjével:

Bukovina és a Székelyföld népzeneje (Udvarhely megye, Maros-Torda megye).

A bukovinai székely hangszeres zenei anyagból: „A juhait kereső pásztor”, „Hétféle” táncdallam (pl. „Mazur”, „Silladri”, „Verbunk” stb.), „Ardeleana” (Ardeleanka), Csárdás.

Udvarhely: Csúrdöngölő, Székely verbunk, Sebes.

Maros-Torda megye: Sebes, Legényes, Forгатós.

Valamint a Székelyföld egyéb területeiről: Verbunk, Lassú csárdás, Sebes csárdás, Forгатós.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Ismerkedés a bartóki II. népzenei dialektusterület zenéjével: észak-magyarországi területek (főleg Heves, Nógrád és Pest megye) Borsod és a Felvidék (volt Gömör, Pozsony, valamint Esztergom megye).

Palócvidek: Pozsik István énekes, furulyás (Bükkszék, Heves megye) klarinétos anyaga Sárosi Bálint gyűjtéséből, valamint Manga János, Borsai Ilona és mások népzene gyűjtéseiből válogatott anyag.

Klarinét a cigányzenekarban: Kartal (Pest megye, Galga-mente). Lassú csárdás, Friss csárdás, Lakodalmi kísérő, Menyasszonyfektető, továbbá: Vasvári verbunk, Csárdás (Domaháza, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

A szlovákiai magyar területekről: ismerkedés Gömör megye népzenejével. Verbunk, Csárdás, Friss.

A Csallóköz népzeneje (szlovákiai magyar hangszeres népzene): Kürt (volt Esztergom megye).

A hagyományos lakodalom repertoárja, valamint (Bihari stb.) Verbunkosok és Frissek.

A bartóki III. népzenei dialektusterület ismeretanyagának bővítése: Dél-Alföld.

A parlando-rubato stílus előadásának tökéletesítése klasszikus értékű vokális népdalokon, pásztordalokon, továbbá Hallgató, Lassú csárdás, Friss csárdás, Oláhos, „Vendégkísérő” és Mars.

Mivel a hangszer e területen a tekerővel párosítva különös hangsúlyra tett szert a néphagyományban, ebben az évfolyamban módot kell találni arra, hogy a növendékek a tekerőt tanulókkal, mint hangszer-páros, minél többet „kamarazenéljenek” együtt.

A tanulónak bevezetést kell kapnia a népi klarinét népi fűvószenekari, – illetve az adott földrajzi területeknél fogva – a tamburazenekari gyakorlatához is.

A Duna-Tisza köze népzeneje és a Dunántúllal érintkező területek: Dávod (Bácska). Ugrós. Délkelet-Dunántúl. Ugrós, Párnatánc.

Ismerkedés a magyarországi nemzetiségek népzenejével. Bevezetés a magyarországi román népzenebe: eleki román táncdallamok. Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Ardeleana.

A kétegyházi román táncrend: Lunga, Minintelu, Tiganeasca, Lunga és Doina.

Bevezetés a román (anyaországi) népzenebe: Mezőségi román táncdallamok. Invirtita, Fecioreste rar, Tiganeasca stb.

1.2.3 Tárogató

Technikai fejlesztés

A program feladata hangszertechnika szempontjából:

- a klarinéttól eltérő szájartás kialakítása,
- az intonációs nehézségek folyamatos kontrollja,
- a fogások elsajátíttatása (köztudott, hogy a tárogató oktávkváltós és német rendszerű hangszer, ezért komoly gyakorlás szükséges a fogások elsajátításához),
- a regiszterek nagyon eltérő hangszínadottságainak – amit fúvásmódokkal lehet kiegyenlíteni – folyamatos figyelemmel tartása,
- a különböző stílusrétegekbe tartozó dallamok díszített lejátszásához szükséges fúvástechnikai eszközök és módok elsajátíttatása (különös tekintettel a parlando, rubato és giusto előadásmód különbségére),
- a figyelem felkeltése a mély hangok (d1-c-h stb.) indításának, játszásának fokozott nehézségeire.

Fejlessze

- a biztos intonációt,
- a technikát,
- a különböző zenei és előadói stílusok iránti érzéket,
- a könnyű tájékozódást a különböző népzenei dialektusterületek zenéjében,
- a hallás utáni tanulást,
- az együttjátszási készséget,
- a dinamikai és ritmikai alkalmazkodó készséget,
- a tudatos gazdálkodást a korlátozott hangnemi és hangterjedelmi lehetőségekkel, a színpadi rutint.

Anyagismeret

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

A tananyag illeszkedik a népi klarinét tananyagához, részben meg is egyezik vele, azzal a különbséggel, hogy a különböző néprajzi tájegységek zenéjét a tárogatós növendék egy év alatt megismeri.

Hangfelvételeken kiadott tárogató zene viszonylag kevés van más népi hangszerekhez képest, ezért tanulási segédanyagként föltétlenül érdemes felhasználni vokális népdalokat, illetve a klarinétnál (esetleg furulyánál) használt dallamokat.

Mivel a hangszerhez máig erősen kötődik az ún. kuruc zenei hagyomány anyaga (értve ezalatt jó néhány a múlt században keletkezett magyar nótát is), a növendékeknek föltétlenül meg kell ismerkedniük a tényleges kuruc dallamanyag legjavával. E népdalokat, a Rákóczi-nótát és indulót, valamint a népi tárogatósok körében szintén kedvelt 1848-as dalokat a tanár tetszés szerint, a többi anyag mellett ossza el az év folyamán, figyelve a nehézségi fokra.

1.2.4 Népi furulyák

Népi furulyák - főtárgy

A furulya főtárgy tanításának célja olyan népi fúvós hangszereken játszó zenészek képzése, akik képesek a hagyományos magyar népzenei darabok stílushű, hiteles és zenei élményt adó megszólaltatására, továbbadására, a népzene önálló továbbtanulására (felvételek, kották és saját népzenei gyűjtések alapján), valamint középfokú szakismeretet igénylő közművelődési feladatok ellátására.

Sajátítsák el a tanulók a népzene gondolkodásmódját, ami a megformálás szabályaira támaszkodva mindig újraalkotja, és sohasem másolja a dallamokat. Jussanak el tehát a beszélt anyanyelvhez hasonlóan a zene anyanyelvi szintű tudásának közelébe. Kapjanak bevezetést a népzene teljes világképébe.

Ismertesse meg

- a furulyák fontosabb típusait, fajtáinak és a dudának a játéktechnikáját,
- a magyar népzene stílusait, a népzenei dialektusterületeket és azok jellemző zenei vonásait,
- a magyar népzene főbb műfajait, valamint tánc típusait,
- a népzene előadásmódját.

Fejlessze a tanuló

- hallását,
- a nyelvvel összefüggő ritmus- és hangsúlyérzékét,
- stílusérzékét,
- rögtönzőképességét,
- zenei emlékezetét,
- képességét dallamok rögtönző összefűzésére, táncjátékok és ciklusok kialakítására,
- önálló lényegfelismerő képességét.

A tanuló rendelkezzen

- az adott stílus és földrajzi terület előadói hagyományára épülő rögtönzőképességgel,
- zenei emlékezőtehetséggel,
- megfelelő prozódiai képességgel,
- tánc kísérelő rutinnal,
- jó lapról olvasási képességgel.

A tanuló ismerje

- hangszerei történetét, típusait a magyar nyelvterületen, és szélesebb elterjedtségét legalább Európában,
- hangszerei repertoárját (annak jellemző részeit) és előadói hagyományát a magyar nyelvterület különböző vidékein,
- a szomszéd népek hasonló hangszereit, és tudjon példákat azok repertoárjából

Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése.

A tantárgy a fizika, történelem, néprajz, néptánc, zeneelmélet tárgyakkal áll kapcsolatban. A fizikából a zenei hang akusztikai tulajdonságait, a zenei hangsor és a felhangrendszer mély kapcsolatát ismerheti meg a tanuló. A történelem segít elhelyezni népzeneinket a magyarság őstörténetében és a honfoglalás utáni történetében. A néprajz megmutatja a zene helyét a hagyományos közösségben. A néptánc segít a táncdallamok helyes ritmikai, tempó- és hangsúlybeli értelmezésében.

A zeneelmélet a népzene önálló tanulmányozásához szükséges ismereteket adja meg.

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

Zenei anyag 1.

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: **Dunántúl.**

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk, parlando dallamok (modális és semleges hangnemekben).

Hatlyukú furulya:

- a hatlyukú furulya alsó 15 hangjának használata,
- a torokvibrató díszítéstechnika kialakítása,
- a staccato és a legato játék alapelemeinek elsajátítása

Az anyag a **Bartóki I.** dialektusra, azon belül a Dél - dunántúl anyagára épül. Variálás és díszítés a dunántúli furulya-stílus szabályai szerint.

Flóta hangképzés:

- a harántsíp megszólaltatása
- flóta alsó 15 hangjának használata
- a hatlyukú furulyán tanultak eljátszása

Technikai feladatok:

Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok.

Alsó és felső oktáv használata és gyakori váltása az írott C dúr és mixolíd, D moll és dór, F dúr hangsorok játéka.

Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.

Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban alaphangra zárva.

Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, billentések, körülírások, futamok játéka, azok variábilis beillesztése a dallamokba.

Hallás utáni dallamtanulás furulyáról.

A dallamok énekes változatainak megtanulása.

Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás.

Kamarazene citerával, hegedűkontra - bőgő kísérettel.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a V. népzenei dialektussal: Moldva

Guzsalyas énekek furulyás változatai, táncdallamok énekes változatai.

Hatlyukú furulya:

- az ajakkal segített felhangos fúvástechnika kialakítása

- fiúknál torokhangos kíséret (gutturális hang)

Tilinka:

- akusztikus skála

Technikai feladatok:

- Aszimmetrikus lüktetésű, heterometrikus dallamok, belső hangsúlyozás, parlando, parlando-rubato, quasi giusto dallamok értelmezése és megtanulása hanganyagról.
- Hangképzés, kitartott hangok megszólaltatása, díszítések, lebegtetés ujjakkal, billentés, körülírás, trilla.
- Hangsúlyozás. Énekes dallamok megtanulása szöveggel.
- Énekes csokrok összeállítása.
- Hallás utáni dallamtanulás furulyáról, énekhangról.

Használt segédanyagok:

Balogh Sándor: Moldvai hangszeres dallamok

Balogh Sándor / Juhász Zoltán: Magyar népi furulyaiskola alapjai

Juhász Zoltán: Furulyaiskola 4.

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)**Zenei anyag 1.**

A bartóki III. népzenei dialektusterület ismeretanyagának bővítése: Dél-Alföld.

A parlando-rubato stílus előadásának tökéletesítése klasszikus értékű vokális népdalokon, pásztordalokon, továbbá Hallgató, Lassú csárdás, Friss csárdás, Oláhos, „Vendégkísérő” és Mars.

Hatlyukú furulya:

- a furulya teljes modális hangtartománya
- jellegzetes félhangok használata villafogásokkal

Az anyag a bartóki III. dialektusra, azon belül a dél-dunántúl anyagára épül. Variálás és díszítés a dunántúli furulya-stílus szabályai szerint.

Flóta:

- a flóta alsó 16 hangjának használata
- jellegzetes félhangok használata villafogásokkal
- a hatlyukú furulyán tanultak eljátszása

Perembevágásos furulyasíp hangképzés**Technikai feladatok:**

Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok,

Alsó és felső oktáv használata és gyakori váltása a írott G dór és mixolíd, A moll, F dúr hangsorok játéka.

Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, billentések, körülírások, futamok játéka, azok variábilis beillesztése a dallamokba.

Hallás utáni dallamtanulás furulyáról, .

A dallamok énekes változatainak megtanulása.

Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás.

Mivel a hangszer e területen a tekerővel párosítva különös hangsúlyra tett szert a néphagyományban, ebben az évfolyamban módot kell találni arra, hogy a növendékek a tekerőt és citerát tanulókkal, mint hangszer-páros, minél többet „kamarazenéljenek” együtt, de ajánlott hegedűkontra/brácsa/bőgő kíséret.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés a IV. népzenei dialektussal: Erdély / Székelyföld

Hatlyukú furulya:

- az ajakkal segített felhangos fúvástechnika kialakítása
- fiúknál torokhangos kíséret (gutturális hang)
- tolóvibrató

Technikai feladatok:

Aszimmetrikus lüktetésű, heterometrikus dallamok, belső hangsúlyozás, parlando, parlando-rubato, quasi giusto dallamok értelmezése és megtanulása hanganyagról.

Hangképzés, kitartott hangok megszólaltatása, díszítések, lebegtetés ujjakkal, billentés, körülírás, trilla.

Hangsúlyozás. Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Énekes csokrok összeállítása.

Hallás utáni dallamtanulás furulyáról, énekhangról.

Használt segédanyagok:

Balogh Sándor: Magyar népi furulyaiskola alapjai / Alföld

Balogh Sándor/Juhász Zoltán: Magyar népi furulyaiskola alapjai / Székelyföld

Juhász Zoltán: Székelyföldi furulyaiskola.

Revival és autentikus tánckíséret tekerőlanton és citerán.

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén is)

Zenei anyag 1.

Észak-Magyarország

Hatlyukú furulya, valamint kettős furulya:

- a hatlyukú furulya két oktávjának használata,

A zenei anyag a bartóki II. népzenei dialektusterület anyagából merít, egyenlő arányban a régi stílusrétegekből és az új népdalstílusból.

A palóc furulyajáték ismeretanyagának további bővítése:

- a semleges hangsorú furulyák használata,
- dudanóták furulyán.

Zenei anyag 2.

Erdély: Mezőség

Hatlyukú furulya, hangképzőnyílás nélküli furulya (tilinkó) és dуда:

- dudaszerű furulyajáték,
- a főhangok közötti díszítmények, figurák mindkét hangszeren,
- a hatlyukú furulya 2. és 3. átfújása,
- tilinkójáték (moldvai dallamanyag alapján: a „tavaszi havajgatás”),
- ismerkedés a mezőségi, széki, Nagyenyed környéki és moldvai furulyazenével,
- ismerkedés a zoboralji és a moldvai dudazenével (vokális dudanóták alakjában is),
- ismerkedés a szomszéd népek hangszereivel és dallamaival,
- önálló dallamtanulás, -lejegyzés.

Zenei anyag 3.

Gyimes

- torokhangos kíséret (gutturális hang),
- a kettős-furulya játékmódja: gyimesi dallamok, díszítés és variálás a gyimesi furulyastílus szabályai szerint.

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 62 óra (társhangszer esetén is)

Az anyag elsajátítására szánt idő, a felvételi követelményekben megjelölt négy kötelező tájegység, valamint az azokban nem szereplő tájegységek között, a tanuló felkészültsége szerint oszlik el

Zenei anyag

Palóc / Székelyföld / Dél-Dunántúl / Gyimes

A technikai feladatok az előző három évben tanultakkal megegyezik. A használt hangszerek az adott területen a hatlyukú furulyán kívül legjellemzőbbek. Gyimesben ikerfurulya, Észak-Magyarországon flóta, Dunántúlon flóta és hosszú furulya.

Gyimesi furulya

1. Keserves – Tímár Viktor, Hidegség
2. Lassú magyaros – Tímár Viktor és Tímár János, Hidegség
3. Sebes csárdás – Tímár Viktor, Hidegség
4. Féloláhos – Tímár Viktor, Hidegség

Székelyföldi furulya

1. Keserves 1. – Szőcs János, Orotva (Gyergyó)
2. Keserves 2. – Szőcs János, Orotva (Gyergyó)
3. Kétlépésű csárdás – András József, Székelyszentmihály (Udvarhely)
4. Egylépésű csárdás - András József, Székelyszentmihály (Udvarhely)
5. Marosszéki - András József, Székelyszentmihály (Udvarhely)

Dunántúli furulya

1. Kanásztáncok (2 dallam) – Badacsonyi Lajos, Zalavég
2. Betyárnóták (2 dallam) – Badacsonyi Lajos, Zalavég
3. Mikor mentem... – Badacsonyi Lajos, Zalavég, ének
4. Sobri Jóska - Badacsonyi Lajos, Zalavég, ének

Palóc furulya

1. Sok szép napot éjszakával – Pál István, Tereske – furulya

2. Sok szép napot éjszakával – Pál István, Tereske – ének
3. Dudanóta – Pál István, Tereske – furulya
4. Dudanóta – Pál István, Tereske – ének

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Az anyag elsajátítására szánt idő, a felvételi követelményekben megjelölt négy kötelező tájegység, valamint az azokban nem szereplő tájegységek között, a tanuló felkészültsége szerint oszlik el.

Zenei anyag

Palóc / Székelyföld / Dél-Dunántúl / Gyimes

A technikai feladatok az előző három évben tanultakkal megegyezik. A használt hangszerek az adott területen a hatlyukú furulyán kívül legjellemzőbbek. Gyimesben ikerfurulya, Észak-Magyarországon és Alföldön flóta, Dunántúlon flóta és hosszú furulya, valamint a Moldvában használatos tilinka és román kaval.

A felvételin kötelezően választható tájegységek, az első három évfolyamban tanult, a felvételi anyagában nem szereplő területek hanganyagának bővített repertoárját tartalmazza.

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Észak-Magyarország / Székelyföld / Dél-Dunántúl / Gyimes / Alföld vidékei / Moldva

Az anyag elsajátítására szánt idő, a felvételi követelményekben megjelölt négy kötelező tájegység, valamint az azokban nem szereplő tájegységek között, a tanuló felkészültsége szerint oszlik el.

A technikai feladatok a szakgimnázium első négy évében tanultakkal megegyeznek. Szakmai cél a repertoár bővítés, valamint a tájegységekre jellemző táncrendek lejegyzése, összeállítása és előadása, valamint kamara hangszereléssel való interpretációja. A használt hangszerek az adott területen a hatlyukú furulyán kívül legjellemzőbbek. Gyimesben ikerfurulya, Észak-Magyarországon és Alföldön flóta, Dunántúlon flóta és hosszú furulya, valamint a Moldvában használatos tilinka és román kaval. A népi ajaksípos hangszerek környező népek által használt,

de magyar nyelvterületen is előforduló síptípusai, mint az Alföldön használt perembevágásos síp, a Bukivinában előforduló peremsíp.

A felvételin kötelezően választható tájegységek, az első három évfolyamban tanult, a felvételi anyagában nem szereplő területek hanganyagának bővített repertoárját tartalmazza.

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Zenei anyag

Észak-Magyarország / Székelyföld / Dél-Dunántúl / Gyimes / Alföld vidékei / Moldva

Az anyag elsajátítására szánt idő, a felvételi követelményekben megjelölt négy kötelező tájegység, valamint az azokban nem szereplő tájegységek között, a tanuló felkészültsége szerint oszlik el.

A technikai feladatok a szakgimnázium első négy évében tanultakkal megegyeznek. Szakmai cél a repertoár bővítés, valamint a tájegységekre jellemző táncrendek lejegyzése, összeállítása és előadása, valamint kamara hangszereléssel való interpretációja. A használt hangszerek az adott területen a hatlyukú furulyán kívül legjellemzőbbek. Gyimesben ikerfurulya, Észak-Magyarországon és Alföldön flóta, Dunántúlon flóta és hosszú furulya, valamint a Moldvában használatos tilinka és román kaval. A népi ajaksípos hangszerek környező népek által használt, de magyar nyelvterületen is előforduló síptípusai, mint az Alföldön használt perembevágásos síp, a Bukivinában előforduló peremsíp.

A felvételin kötelezően választható tájegységek, az első három évfolyamban tanult, a felvételi anyagában nem szereplő területek hanganyagának bővített repertoárját tartalmazza.

1.3 Népzeneész (billentyűs)

1.3.1 Népi harmonika

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

Sárköz, Dunántúl: 16 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola I., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (skálák 2 oktávon külön kézzel, hármashangzat felbontás két oktávon külön kézzel): 14 óra

Felkészülés az 1. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

Sóvidéki összeállítás: 16 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola I., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (skálák 2 oktávon két kézzel, hármashangzat felbontás 2 oktávon két kézzel): 14 óra

Felkészülés a 2. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

Kalotaszegi összeállítás: 16 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola I., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (skálák 2 oktávon két kézzel, ellenmozgásban, hármashangzat felbontás 2 oktávon két kézzel, négyeshangzat felbontás 2 oktávon külön kézzel): 14 óra

Felkészülés az 1. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

Szatmári összeállítás: 16 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola I., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (skálák 2 oktávon két kézzel, tercpárhuzamban, hármas- és négyeshangzat felbontás két oktávon két kézzel): 14 óra

Felkészülés a 2. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

Vajdaszentiványi, Erdőszombattelki összeállítás: 18 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola II., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (skálák 2 oktávon két kézzel, terc és szextpárhuzamban, ellenmozgásban, hangzat felbontás 2 oktávon két kézzel): 12 óra

Felkészülés az 1. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

Bukovinai és román „invertita” összeállítás: 18 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola II., valamint kiegészítő technikai gyakorlatok (modális skálák két kézzel, hangzat felbontás 2 oktávon két kézzel, ellenmozgásban): 12 óra

Felkészülés a 2. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

Szászcsávási összeállítás : 20 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola II., valamint etűdök és egyéb kiegészítő technikai gyakorlatok: 10 óra

Felkészülés az 1. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

Galgamenti és Örkői összeállítás: 20 óra

Bogár-Várhelyi: Harmonika iskola II., valamint etűdök és egyéb kiegészítő technikai gyakorlatok: 10 óra

Felkészülés a 2. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

Román és bolgár népi összeállítás : 20 óra

Etűdök és egyéb kiegészítő technikai gyakorlatok: 10 óra

Felkészülés az 1. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

Szerb népi összeállítás: 20 óra

Etűdök és egyéb kiegészítő technikai gyakorlatok: 10 óra

Felkészülés a 2. félévi vizsgára: 6 óra (ebből zenekarral min. 4 óra)

1.4 Népi ének főtárgy tantárgy

A tantárgy tanításának célja

A népi ének tantárgy tanításának célja, hogy megismertesse a tanulókkal

- a népdalt, népzene, mint zenei nyelvet, a magasrendű zenei kifejezés lehetséges eszközeit;
- az emberi hang sajátosságait, kifejezési lehetőségeit általánosságban, valamint a *saját hang* megtalálásának tekintetében.

Előtérbe helyezi a népdalok élményszerű elsajátítását és előadásmódját. Nagy hangsúlyt fektet az autentikus megszólaltatásához szükséges természetes énekhang képzési technikájának kialakítására, megtartására, s ennek kondicionálásához az egyéb zenei műfajok technikai képzési elemeit is E megvalósítására. Egyik végső célként tekinthető a művészi kifejezőképességek megalapozásával a dalok egyéni, önálló művészi megformálása, különböző karakterű előadásmódjának megvalósítása, az egyes dialektusterületek „anyanyelv” szintű elsajátítása.

Fontos, hogy az énekes a kapcsolódó tantárgyi ismeretekkel kiegészítve megismerje a magyar népzene stílusrétegeit, egyes stílusok főbb népdaltípusait; a magyar népzenei dialektusok vokális sajátosságait.

A népi ének főtárgy a magyar vokális népzene szempontjából reprezentatív tudás megszerzése, a repertoár bővítés, stíluselsajátítás, a technikailag és előadásmódban is szabad éneklés kialakítása, az egyes dialektusterületek vokális stílusjegyeinek a saját képességeikhez és alkatukhoz szabott alkalmazása. Emellett az egyik hosszútávú törekvésének tekinti, hogy a növendékek megtalálják, megismerjék a saját hangjukat, tisztába kerüljenek adottságaikkal, az őket előre vivő tulajdonságaikkal, valamint korlátaikkal, fejlesztendő területeikkel, hogy önmagukra és a környezetükre érzékenyen reflektálni képes, céltudatos, az elképzeléseiket sikeresen megvalósítani képes énekesekké válhassanak. A tantárgy változatos eszköztárral szolgálja ezeket a megismerő és gyakorló folyamatokat, facilitálja és inspirálja az énekest adottságainak fejlesztésére.

Szakmai feladatok

Fejlessze folyamatosan, módszeresen és sokoldalúan:

- az énekhang technikai adottságait (légzés, vokális hangzók, hangterjedelem, hangszín);
- a növendék zenei képességeit: hallását, intonálási képességét, ritmusérzékét;
- a népzene rendkívül gazdag karaktervilágának megformálásához nélkülözhetetlen formaérzékét, tempóbeli biztonságot;
- az egyes földrajzi, néprajzi területek sajátos nyelve és jellemző színezete iránti érzékenységet, differenciáló képességet;
- a népdalok memorizálási képességét, különös tekintettel a dallamvariánsokra, ritmus-, szöveg- és díszítésbeli eltérésekre;
- az előadói készséget

Szoktassa a növendéket rendszeres és céltudatos munkára, a tanulás és gyakorlás logikus folyamatának megismertetésével. Segítsen az önálló gyakorlási folyamatok

kialakításában, de az önálló fejlődési és gyakorlási metódusok kialakítását elvárásként kezelje.

Fejlessze a tanuló esztétikai érzékenységét és ezen keresztül személyiségét, tegye nyitottá a kulturális különbségek megértésére és befogadására, amely elengedhetetlen feltétele az egymást tisztelő, toleráns magatartás kialakításának.

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, előzetes ismeretei, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg. A zenei anyag így szükség szerint bizonyos fokig eltérhet a tervezetben meghatározottaktól.

A népi ének tantárgy tanításának további célja, hogy a növendékek olyan szakmai tudást és zenei műveltséget sajátítsanak el, mellyel felsőfokú tanulmányokat folytathatnak, illetve képesek lehetnek arra, hogy a közművelődés különböző területein középfokú végzettséget igénylő munkaköröket lássanak el. Ezzel a tevékenységgel segítsék elő a hagyományos paraszti kultúra értékeinek fennmaradását, továbbélését.

Mivel más tantárgy keretében konkrét hangképzés, technikai fejlesztés nem kap teret, így a főtárgy tantárgyon belül kiemelten fontos ennek a területnek is a folyamatos kondicionálása is. A hangképzési gyakorlatok egymásra épülnek és a tanuló technikai tudásához, fejlettségéhez idomulnak. A gyakorlatok különböző területek fejlesztésére irányuljanak, az erősségek kibontását és megtartását szolgálják. Az órák során alkalmazott gyakorlatok lépjenek túl az általános beéneklésen, de tartalmazzanak olyan gyakorlatokat, amelyeket a tanuló az egyéni gyakorlása során is jól tud hasznosítani. Mindig kapjon teret a reflexió és az önreflexió.

Egy félév során a népi énekes tanulók két tájegység vokális anyagát ismerhetik meg, amely elegendő idő egy-egy tájegységben való elmélyülésre, a főbb stílusjegyek és a jellemző dallamanyag elsajátítására. A heti két főtárgy óra a két zenei anyag párhuzamos feldolgozását teszi lehetővé, félévenkénti váltással. A cél a képzési idő alatt a magyar népzenei dialektusterületek vokális anyagának lehető legnagyobb arányban történő elsajátítása, legmélyebb megismerése.

Technikai fejlesztés

Követelmények:

A helyes testtartás, légzés kialakítása

Folyamatos légzésfejlesztés

A tiszta intonáció kialakítása, folyamatos fejlesztése

Differenciált ritmizálás fejlesztése

Érthető, kifejező szövegmondás, artikuláció fejlesztése

A tájnyelvi hallás és érzékenység kialakítása

Hangfajának megfelelő hangterjedelemben törésmentes éneklés kialakítása

Hangterjedelem bővítése

A technikai állóképesség és terhelhetőség fejlesztése

Önálló gyakorlási és előadói program kialakítása

9. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

1. félév

1. Téma (Zenei anyag) Dunántúl

20 óra

A bartóki I. dialektus jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak, előadásmódjának megismerése és elsajátítása a kistájak vokális népzenei anyagán keresztül:
Rábaköz, Zala, Vas megye, Somogy, Sárköz, Bakony-vidék, Mezőföld, Ormánság
Szlavónia

Elmélet

- Az egyes kistájak közötti alapvető jellegzetességek differenciálása
- A dialektus terület elhelyezése földrajzi és néprajzi szempontból
- Az egyes néprajzi jellegzetességek megismerése
- alapszintű kutatástörténet megismerése

Technikai feladatok

- elsődlegesen hangfelvétel útján való repertoársajátítás, kiegészítő kottás segédlettel
- jellemző giusto típusú dallamok: ugrós dallamok, karikázó dallamok (negyedes lüktetésű és asszimetrikus lüktetésű dallamok) – tempótartás, feszes lüktetés tartása, tempóbeli fokozások, átmenetek magabiztos kezelése
- szokásdallamok ismerete, a kalendáris szokásokhoz kapcsolódó dallamok ismerete (kántálás, zöldágjárás, villőzés stb.)
- tájegyeség lírai parlando – rubato dallamainak elsajátítása, előadásmódbeli sajátosságok kivitelezése (rubato, szövegszerű előadásmód)
- dunántúli ingadozó hangközök (terc, kvint) speciális intonációja
- főbb dallamtípusok megismerése
- dallamösszeállítás készítés lehetőségeinek ismerete, önálló összeállítás készítés

Repertoár

- különböző stílusú és műfajú, témájú lírai dalok
- különböző tempójú táncdallamok
- min. 1 szabadon választott ballada
- a jeles napokhoz (kánta, betlehemezés, zöldágjárás, villőzés stb.) és az emberi élet fordulóihoz és szakaszaihoz kötődő népszokásdallamok
- munkához és különböző foglalkozási csoportokhoz kapcsolódó dallamok

2. Téma (Zenei anyag) : Moldva

20 óra

A moldvai csángó magyarok hagyományos vokális népzenei anyagának áttekintő megismerése és elsajátítása, stílushű előadása.

Elmélet

- A moldvai csángó magyarok hagyományainak néprajzi szempontú ismerete, valamint a népcsoport történelmi szempontú ismerete
- Kutatástörténet alapszintű ismerete
- Kiemelkedő énekes egyéniségek megismerése
- A moldvai alldialektusterületek meghatározási lehetőségeinek ismerete
- Régi zenei kapcsolódási pontok feltárása

Repertoár

- A moldvai hagyományos vokális dallamok, táncdallamok megismerése, a táncművészeti használatától eltérő repertoár tudatos kezelése
- jellemző moldvai vokális műfajokon belüli változatos repertoár építés, főként régi stílusú dallamokból: guzsalyas dallamok, lírai és szerelmi dalok, keservek, egyházi népdalok, balladák
- repertoárépítés a dialektusterület jellegzetességeit figyelembe véve, annak megfelelő arányban történhet (pl. a balladaéneklés hagyományának frekvenciált jelenléte miatt több ballada is megtanulható)

Technikai feladatok

- moldvai dialektusterület dallamainak stílushű és hiteles előadása – saját alkathoz mérten - stílusérzék fejlesztés. A stílusérzékenység, tudatos megfigyelés fontos hangsúlyt érdemel a tájegységgel való foglalkozás során
- tájnyelvi jellegzetességek tudatosítása, ezen elemek az egyéni kifejezőképességnek megfelelő arányban való alkalmazása
- különböző előadóktól, eredeti hangzó felvételek alapján való dallamtanulás, elsősorban a régebbi archív anyagokból, valamint a régi stílusú anyagot tartalmazó felvételekből
- a moldvai dialektusterület nyelvi, hangképzésbeli sajátosságainak megfigyelése, képességekhez és egyéni alkattól függő megvalósítása
- önálló dallamválogatás, repertoár bővítés
- giusto típusú dallamok: guzsalyas dallamok tanulása
- keserves dallamok: egyszerűbb, majd technikailag bonyolultabb lírai dallamok tanulása, előadásmódbeli és technikai jellegzetességek elsajátítása, díszítésgyakorlatok
- balladatanulás: anyagválogatás, tematikus áttekintés, dallam- és szövegvariáció válogatás; előadásmóddal kapcsolatos gyakorlat
- szokásanyag dallamainak tanulása – kalendáris szokásoknál lehetőleg aktualizálva – a szakrális anyag bevonásának lehetőségével

2. félév

3. Téma (zenei anyag) : Alföld

16 óra

A bartóki III. dialektus és kistájai jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak, előadásmódjának megismerése és elsajátítása:

Felső-Tisza vidék, Jászság, Kunság, Dél-Alföld

(Javasolt a III. dialektusterületen belül egy-egy aldialektusterületet kiválasztani a féléves munka során, amely mélyebb és hatékonyabb megismerést tesz lehetővé)

Elmélet

- Az Alföld aldialektusainak alapszintű néprajzi, történelmi szempontú ismerete
- Kutatástörténet alapszintű ismerete
- Kiemelkedő énekes egyéniségek megismerése
- Az aldialektusterületek differenciálása

Repertoár

- Különböző stílusú, műfajú, lüktetésű dallamok tanulása
- A jellegzetes foglalkozáscsoportokhoz kapcsolódó dallamok (pásztor)
- A kalendáris illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokásdallamok

Technikai feladatok:

- Nagy ambitusú dallamok éneklésének gyakorlása, hangterjedelembővítés
- Különböző tempójú giusto típusú dallamok, egyenletes, ritmikus éneklése
- Parlando-rubato dallamok előadásmódbeli és technikai kivitelezése
- dallamösszeállítás készítés lehetőségeinek ismerete, önálló összeállítás készítés

4. Téma (zenei anyag): Szilágyság

16 óra

A bartóki IV. dialektusterülethez tartozó, erdélyi sajátosságokkal is rendelkező nem erdélyi Szilágyság jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak, előadásmódjának megismerése és elsajátítása. A tájegység az alföldi dialektusterülettel való párhuzamos tanulása lehetővé teszi a közös jellemvonások megfigyelését, amely a komplex szemléletet szolgálja.

Elmélet

- A Szilágyság néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- aldialektusterületeinek (Tövishát, Kraszna vidéke Berettyó-Felvidék [Felső-Berettyó mente]) ismerete
- átmeneti terület jellegzetességei
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- hagyományos zenekarra jellemző hangszerösszetétel
- kiemelkedő énekes és zenésze egyéniségek ismerete

Repertoár

- táncdallamok – különböző műfajú és stílusú, tempójú technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- különböző műfajú és stílusú lírai és keserves dallamok
- a kalendáriumi illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása
- csárdásdallamok pontos ritmizálása
- mindenkori törekvés az érthető szövegmondásra, helyes prozódia
- különböző műfajú és stílusú lírai dallamok tanulása,
- átélt, stílushű éneklés
- összeállításkészítés lehetőségei

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

1. félév

5. Téma (Zenei anyag) Erdély, Mezőség – Szék

20 óra

A bartóki IV. dialektusterület egyik legkiemeltebb néprajzi vidékének népzenei megismerése.

Elmélet

- Szék település néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése az erdélyi Mezőségen és a bartóki IV. dialektusterületen belül
- kutatástörténetének alapszintű ismerete, népzenei szempontú jelentőségének és vitathatatlan (táncházmozgalmi) népszerűsége okainak feltárása
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenészegek ismerete

Repertoár

- táncdallamok – technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok (lassú, négyes, és csárdás dallamok)
- lassú és négyes dallamvariációk, szövegvariációk
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- keserves dallamok
- a kalendáriumi, illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása – ritmus és tempó érzék fejlesztés, prozódiai gyakorlatok
- asszimetrikus négyes dallamok ritmizálásának helyes kivitelezése, tempótartás
- csárdásdallamok pontos ritmizálása
- mindenkori törekvés az érthető szövegmondásra, helyes prozódia
- lassú táncdallamok
- díszítések tanulása – törekvés a lehető legpontosabb megvalósításra, az egyszerűbbtől a bonyolultabb díszítménybokok akkurátus kivitelezésére
- átélt, stílushű éneklés
- nyelvjárásbeli sajátosságok figyelembevétele, az egyes, szükségesnek ítélt elemek beépítése

6. Téma (zenei anyag): Észak

20 óra

A bartóki II. dialektus, Észak jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak, előadásmódjának megismerése és elsajátítása a kistájak vokális népzenei anyagán keresztül, lehetőség szerint legalább két aldialektusterület mélyebb tanulmányozásával (10-10 óra) :

Zoborvidék, Csallóköz, Mátyusföld, Palócföld.

Elmélet

- Az északi dialektusterület néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- kutatástörténet alapszintű ismerete, mint magyarországi népzene kutatás kezdeti időszakának egyik első, legexponáltabb helyszíne)
- Aldialektusterületeinek tisztázása
- földrajzi és etnikai kapcsolatok hatása a népzene
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenésze gyériségei ismerete

Repertoár

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok elsajátítása több aldialektusterületről
- régi és új stílusú táncdallamok
- jellemző kalendáris szokás dallamok, illetve az emberi életfordulóhoz kapcsolódó rítusanyag (pl. lakodalomhoz kötődő dallamok)
- régi és új stílusú lírai dallamok
- dudánóták és foglalkozáshoz köthető dallamok (pl. Palócvidek - pásztornóták)

Technikai feladatok

- tempo giusto típusú dallamok pontos, feszes ritmizálással történő éneklése
- Nagy ambitusú dallamok éneklésének gyakorlása, hangterjedelem bővítés
- Parlando-rubato dallamok előadásmódbeli és technikai kivitelezése
- dudautánzás technikájával való ismerkedés
- dallamösszeállítás készítés lehetőségeinek, szabályszerűségeinek ismerete, önálló összeállítás készítés. Az összeállítások pontos, átélt éneklése, a kötések gördülékeny kivitelezése

7. Téma (zenei anyag): Erdély, Maros-Küküllő vidéke - Vízmellék

A bartóki IV. dialektusterület Maros-Küküllő vidéki anyagának megismerése a Vízmellék kiválasztott falvain keresztül (Szászcsávás, Balázstelke, Magyarkirályfalva, Ádámos stb.)

Elmélet

- A Maros-Küküllő vidék, s azon belül a Vízmellék illetve aldialektusterületeinek (Felső-Vízmellék, Közép-Vízmellék, Alsó-Vízmellék) néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenésze gyériségei ismerete

Repertoár

- táncdallamok – technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok
- asszimetrikus férfitáncok dallamai
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- keserves dallamok
- a kalendáriumi, illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása
- asszimetrikus dallamok ritmizálásának helyes kivitelezése, tempótartás és feszes pontos lüktetés tartása
- csárdásdallamok pontos ritmizálása
- mindenkor törekvés az érthető szövegmondásra, helyes prozódia
- lassú táncdallamok
- díszítések tanulása – törekvés a lehető legpontosabb megvalósításra, az egyszerűbbtől a bonyolultabb díszítmények akkurátus kivitelezésére
- átélt, stílushű éneklés
- összeállításkészítés lehetőségei, táncrend felépítésének ismerete
-

8. Téma (zenei anyag) : Bukovina

16 óra

- A székelységből kivált népcsoportok közül a Bartóki IV. dialektusterülethez tartozó Bukovina népzeneje

Elmélet

- Bukovina néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése, történelmi háttérének ismerete
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenészei ismerete
- a székelységgel való kapcsolatának tisztázása történelmi és zenei szempontból

Repertoár

- különböző témájú és stílusú parlando keservesek
- különböző stílusú és műfajú 12 szótagú diatonikus, sirató stílusú dalok (ballada, keserves, és régi műköltői eredetű szövegek (Pl. az Árgirus széphistória, Kádár István éneke, vagy Mária Magdolna históriája)
- jellegzetes bukovinai énekelt táncnóták: 7 és 8 szótagú, negyedes mozgású, alkalmazkodó ritmusú táncdalok, 8 szótagú, tripodikus dudánóták, szinkópás ritmusú táncdalok kanásztánc ritmusú tréfás dalok, csúfolók
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- a kalendáriumi, illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- parlando keservesek jellemzően visszafogott, nem sűrűn díszített stílushű előadása
- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása
- díszítések
- átélt, stílushű éneklés
- összeállításkészítés lehetőségei

11. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

1. félév

9. Téma (zenei anyag) Erdély, Kalotaszeg (Felszeg és Nádásmente) 20 óra

A bartóki IV. dialektusterület egyik legkiemeltebb néprajzi vidékének népzenei megismerése.

Elmélet

- Kalotaszeg néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- Aldialektusterületeinek tisztázása (Alszeg Felszeg, Nádás mente, Kapus környéke, Fenes völgye)
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenészegénységek ismerete

Repertoár

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok elsajátítása
- régi és új stílusú táncdallamok
- régi és új stílusú hajnali és keserves dallamok
- különböző rendelkezésre álló forrásokból való dallamelsajátítás, a lehető legszélesebb körből való repertoáralkotás

Technikai feladatok

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok stílusos éneklése
- régi és új stílusú táncdallamok kis és nagy hangterjedelemben való éneklése a tanuló képességeihez mérten
- táncdallamok pontos, ritmikus éneklése, ritmusérzék fejlesztése
- keserves

10. (Téma) Zenei anyag: Dunántúl: Tolna, Baranya, Ormánság, Bácság, Szlavónia

20 óra

A bartóki I. dialektus jellegzetes népdaltípusai, műfajai, előadásmódja megismerésének és elsajátításának folytatása a kistájak vokális népzenei anyagán keresztül:

Elmélet

- Az egyes kistájak közötti alapvető jellegzetességek differenciálása
- A dialektus terület elhelyezése földrajzi és néprajzi szempontból
- Az egyes néprajzi jellegzetességek megismerése

- alapszintű kutatástörténet megismerése

Technikai feladatok

- elsődlegesen hangfelvétel útján való repertoársajátítás, kiegészítő kottás segédlettel
- jellemző giusto típusú dallamok: ugrós dallamok, karikázó dallamok (negyedes lüktetésű és asszimmetrikus lüktetésű dallamok) – tempótartás, feszes lüktetés tartása, tempóbeli fokozások, átmenetek magabiztos kezelése
- szokásdallamok ismerete, a kalendáris szokásokhoz kapcsolódó dallamok ismerete (kántálás, zöldágjárás, villőzés stb.)
- tájegyeség lírai parlando – rubato dallamainak elsajátítása, előadásmódbeli sajátosságok kivitelezése (rubato, szövegszerű előadásmód)
- dunántúli ingadozó hangközök (terc, kvint) speciális intonációja
- főbb dallamtípusok megismerése
- dallamösszeállítás készítés lehetőségeinek ismerete, önálló összeállítás készítés

Repertoár

- különböző stílusú és műfajú, témájú lírai dalok
- különböző tempójú táncdallamok
- min. 1 szabadon választott ballada
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaszaihoz kötődő népszokásdallamok
- munkához és különböző foglalkozási csoportokhoz kapcsolódó dallamok

2. félév

10. Téma (zenei anyag): Székelyföld

16 óra

A bartóki IV. dialektusterület székelyföldi (Marosszék, Udvarhelyszék, Csíkszék, Háromszék)

Elmélet

- aldialektusterületeinek ismerete
- A Székelyföld néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- hagyományos zenekarra jellemző hangszerösszetétel
- kiemelkedő énekes és zenészegetések ismerete

Repertoár

- táncdallamok – különböző műfajú és stílusú, tempójú technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok
- asszimmetrikus és negyedes lüktetésű táncok dallamai
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- különböző műfajú és stílusú lírai és keserves dallamok

- a kalendáriumi, illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása
- asszimmetrikus dallamok ritmizálásának helyes kivitelezése, tempótartás és feszes pontos lüktetés tartása
- csárdásdallamok pontos ritmizálása
- mindenkor törekvés az érthető szövegmondásra, helyes prozódia
- lassú táncdallamok
- díszítések tanulása – törekvés a lehető legpontosabb megvalósításra, az egyszerűbbtől a bonyolultabb díszítmények akkurátus kivitelezésére
- átélt, stílushű éneklés
- összeállításkészítés lehetőségei, táncrend felépítésének ismerete

11. Téma (zenei anyag): Az erdélyi vagy a kismagyarországi dialektusterület eddig tanulmányozott aldialektusának egyik nem tárgyalt mikrotájegysége

Ez a tematikus egység szabadon hagyja a konkrét tematikát, a cél, hogy az eddig már tárgyalt, de idő vagy kapacitás híján kimaradt aldialektusterületeket is mélységében lehessen tanulmányozni. Emellett, hogy a tanuló saját alkatának megfelelő, őt foglalkoztató tájegységet válasszon, amely a széleskörű és alapos munkára motiválja. A tematika a bartóki dialektusterületek bármelyikére kiterjedhet.

Elmélet

- az adott tájegység aldialektusterületeinek ismerete
- néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- hagyományos zenekarra jellemző hangszerösszetétel
- kiemelkedő énekes és zenészegyénségek ismerete

Repertoár

- a dialektusterület jellemző műfajainak, stílusainak megfelelő repertoárválogatás
- táncdallamok – különböző műfajú és stílusú, tempójú technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok
- asszimmetrikus és negyedes lüktetésű táncok dallamai
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- különböző műfajú és stílusú lírai és keserves dallamok
- a kalendáriumi illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok

Technikai feladatok

- különböző stílusú és lüktetésű táncdallamok elsajátítása, táncműfajok differenciálása

- ritmizálás helyes kivitelezése, tempótartás és feszes pontos lüktetés tartása
- mindenkor törekvés az érthető szövegmondásra, helyes prozódia
- díszítések tanulása – törekvés a lehető legpontosabb megvalósításra, az egyszerűbbtől a bonyolultabb díszítmények akkurátus kivitelezésére
- átélt, stílushű éneklés
- összeállításkészítés lehetőségei, táncrend felépítésének ismerete

12. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra (társhangszer esetén 36 óra)

1. félév

11. Téma (zenei anyag): Erdély, Mezőség: Belső-Mezőség

20 óra

A bartóki IV. dialektusterület mezőségi tájegységének megismerése a Belső-Mezőség falvai egyikének népzenei anyagán keresztül (Magyarszovát, Magyarpalatka, Mezőkeszű stb.)

Elmélet

- Az erdélyi Mezőség, s azon belül a Belső-Mezőség néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése
- kutatástörténetének alapszintű ismerete
- néprajzi jellegzetességeinek megismerése
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- kiemelkedő énekes és zenésze gyériségei ismerete

Repertoár

- táncdallamok – technikailag egyszerűbb és bonyolultabb tempo giusto dallamok
- asszimetrikus táncok dallamai
- azonos dallamok különböző előadóktól származó variánsai
- keserves dallamok
- balladák
- a kalendáriumi, illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok
- adott továbbtanulási cél-intézmény követelményrendszerével átfedésben lévő dallamok

Technikai feladatok

- hangképzésbeli jellegzetességek megfigyelése, lehetőség szerinti elsajátítása
- jellegzetes díszítések - egyszerűbbtől a bonyolultabb díszítménybokrakig – lehető legpontosabb elsajátítása, megvalósítása
- különböző műfajú és stílusú táncdallamok ismerete, elsajátítása, díszítmények magabiztos alkalmazása mind az asszimetrikus lüktetésű négyes táncdallamoknál, a szászántáncoknál, a lassú cigánytáncoknál
- jellegzetes díszítmények differenciálása
- asszimetrikus négyes táncdallamok pontos, megfelelő ritmizálása
- lassú cigánytáncok tempóbeli elhelyezése, helyes megvalósítása
- összeállítás készítés lehetőségei, táncrend felépítésének ismerete

12. Téma (zenei anyag): Erdély – Gyimes

20 óra

A bartóki IV. dialektusterület, azon belül a székelységből kivált népcsoportok közül Gyimes népzenei anyagának megismerése

Elmélet

- Gyimes néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése, történelmi háttérének ismerete
- alapvető néprajzi jellegzetességek ismerete
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- jellemző táncainak, lüktetéseinek ismerete
- kiemelkedő énekes és zenésze gyéniségek ismerete

Repertoár

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok
- régi és új stílusú táncdallamok
- régi és új stílusú keserves dallamok
- minimum egy régi stílusú ballada
- különböző kalendáris szokásokhoz illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok
- különböző rendelkezésre álló forrásokból való dallamelsajátítás, a lehető legszélesebb körből való repertoáralkotás
- adott továbbtanulási cél-intézmény követelményrendszerével átfedésben lévő dallamok

Technikai feladatok

- a gyimesi éneklési stílus, előadásmód elsajátítása
- asszimetrikus lüktetésű lassú magyaros táncdallamok pontos, ritmikus éneklése, helyes prozódia megvalósítása – metrikai és ritmusérzék fejlesztése
- egyszerűbbtől a bonyolultabb, sűrűn díszített keserves dallamok elsajátítása, átélt, stílushű előadása
- egy adott keserves dallam több variánsának repertoárszintű ismerete
- szövegvariánsok válogatása, saját szövegrepertoár kialakítása
- díszítésgyakorlatok: jellegzetes díszítések - egyszerűbbtől a bonyolultabb körülíró díszítésekig, díszítménybokrokig – lehető legpontosabb elsajátítása, megvalósítása (a már korábbi években tanult módszerekkel)

2. félév

13. Téma: Továbbtanuláshoz szükséges felkészülés a választott intézmény követelményrendszerére alapján

16 óra

Repertoár

- kötelező anyagok, memoriterek

- szabadon választott anyagok

Technikai feladatok

- kötelező anyagok, memoriterek alapos elsajátítása lehető legpontosabb, stílushű megvalósítása
- dallamok kidolgozása, variációk beépítése
- pontos szövegtanulás
- stílusgyakorlatok a különböző műfajú anyagok előadásbeli jellegzeteségeinek kivitelezéséhez (balladák, pásztordalok stb.)
- kötelező anyagok összeállítása
- szabadon választott anyagok kiválasztása, összeállítása
- egyénre szabott szöveg és dallamvariációk válogatása

13. évfolyam – heti 4 óra, összesen 124 óra

1. félév

Elméleti és gyakorlati feladatok a népzenei tanulmányok során elsajátított tudás tudatos alkalmazásához. Ismétlés és pótlás, a fejlesztendő területek figyelembevételével, az erősségek szinten tartásával és előtérbehelyezésével. Stílus- és előadói gyakorlatok. A már megtanult tájegységek fókuszált és feladatspecifikus feldolgozása.

Elmélet

- az egyes tájegységek néprajzi és népzeneelméleti szempontú ismerete
- egyes tájegységekre jellemző műfajok, stílusok táncrendek ismerete
- tájegységeken belüli jellegzetességek ismerete

2. félév

Továbbtanuláshoz szükséges felkészülés a választott intézmény követelményrendszere alapján

16 óra

Repertoár

- kötelező anyagok, memoriterek
- szabadon választott anyagok

Technikai feladatok

- kötelező anyagok, memoriterek alapos elsajátítása lehető legpontosabb, stílushű megvalósítása
- dallamok kidolgozása, variációk beépítése
- pontos szövegtanulás
- stílusgyakorlatok a különböző műfajú anyagok előadásbeli jellegzeteségeinek kivitelezéséhez (balladák, pásztordalok stb.)
- kötelező anyagok összeállítása
- szabadon választott anyagok kiválasztása, összeállítása
- egyénre szabott szöveg és dallamvariációk válogatása

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 4 óra, összesen 124 óra

A szakgimnáziumi képzés tematikai tervével megegyező, de annál intenzívebb, részletesebb program követése a tanuló előzetes ismereteinek, felkészültségének felmérésével és az ez alapján meghatározott ütemezéssel. A képzés a magasabb hozzárendelt óraszámnak köszönhetően lehetőséget ad a hatékonyabb technikai fejlesztésre és a főtárgyi téren végzett aprólékosabb, elmélyültebb, tudatosabb munkára. Nagyobb tér nyílik az egyes tájegységekre jellemző stíluselemek, repertoár elsajátítására, mélyebb megismerésére, alaposabb valódi elmélyülésre van lehetőség mikrotájjegységek és falu szintre való lebontás terén.

Az utolsó év és főként a második félév már az esetleges továbbtanulási tervek alapján fókuszáljon a kiválasztott intézmények felvételijére való felkészítésre. Biztosítsa a lehetőséget a felvételi anyagok kijelölésére, gyakorlására. Előadásmód és technikai szempontból is tréningezze a felvételizőt a sikeres felvételi megvalósítására.

Tematikai felépítés

A növendék, az előzetes tudásának felmérése után kialakított fejlesztési terv szerint mélységében tovább haladhat a népzenei dialektusok alapképzésben és előzetes tanulmányai során elkezdett megismerésében.

A tananyagban lehetőleg egy-egy kiemelkedő kistáj, falu vagy jeles énekes egyéniség népzenei anyaga álljon a középpontban, amely reprezentatív képet és tudást nyújt az adott tájegység anyagából.

A tananyag egyénre szabottan tartalmazzon

1. különböző témájú lírai dalokat,
2. balladákat,
3. népszokás dallamokat, egyházi népekeket,
4. különböző lüktetésű és tempójú táncdallamokat.

Technikai fejlesztés

- A helyes testtartás, légzés kialakítása
- Folyamatos légzésfejlesztés
- A tiszta intonáció kialakítása, folyamatos fejlesztése
- Differenciált ritmizálás fejlesztése
- Érthető, kifejező szövegmondás, artikuláció fejlesztése
- A tájnyelvi hallás és érzékenység kialakítása
- Hangfajának megfelelő hangterjedelemben törésmentes éneklés kialakítása
- Hangterjedelem bővítése
- Dialektusterülethez kötött stílushű megszólaltatás
- Díszítéstechnikai fejlesztés
- A technikai állóképesség és terhelhetőség fejlesztése
- Önálló gyakorlási és előadói program kialakítása

1.5 Kamara tantárgy

1.5.1 Kamaraének

A tantárgy tanításának célja

A Kamaraének tárgy feladata, hogy alkalmat teremtsen a népdaléneklés egyik alapvető formájának gyakorlásához, a közös énekléshez, amely fontos közösségformáló erő.

Ez a tevékenység kialakíthatja és fejlesztheti a társas zenélés készségét és ösztönözheti a kiemelkedő egyéni teljesítmények létrejöttét.

A Népi ének főtárgy kerettantervben meghatározott főtárgyi követelményeinek alapján, a növendékből álló kamaracsoportok összetételének, egyéni felkészültségének, készségeinek és képességeinek felmérésével készített fejlesztési terv alapján a főtárgynál leírtak szerint, az alábbi témakörök meghatározásával. A 4 év törzsanyaga a bartóki négy dialektusterületre épül. A tantárgy a főtárgyi tematikához hasonlóan féléves tematikai egységekre bontható. Az egyes évfolyamok eltérő óraszámban tanulják a kamara tárgyat, ami lehetőséget ad az évfolyamonkénti differenciálásra az anyagismeret, repertoársajátítás mélységének tekintetében, valamint a készségfejlesztés és az önálló munka és a kiszabott feladatok terén. Az egyes órákra vonatkozó tematika féléves rotációval mozog.

A tantárgy feladatai

- repertoárbővítés népzenei dialektusok alapján, a közös éneklés fejlesztő hatásai
- adott tájegység vokális anyagának csoportos feldolgozása
- adott tájegység vokális anyagának kiscsoportos feldolgozása, összeállítások készítése
- társas kompetenciák fejlesztése: határozottság, empátia, tolerancia, motiválhatóság, segítőkészség, irányíthatóság, problémamegoldás

Elmélet

- az adott tájegység néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése, történelmi háttérének ismerete
- alapvető néprajzi jellegzetességek ismerete
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- jellemző táncainak, lüktetéseinek ismerete
- kiemelkedő énekes és zenésze gyéni ségek ismerete

Repertoár

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok
- régi és új stílusú táncdallamok
- régi és új stílusú keserves dallamok
- különböző kalendáris szokásokhoz illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok
- különböző rendelkezésre álló forrásokból való dallamelsajátítás, a lehető legszélesebb körből való repertoáralkotás
- adott továbbtanulási cél-intézmény követelményrendszerével átfedésben lévő dallamok

Technikai feladatok

- adott tájegységre jellemző stílus, előadásmód elsajátítása
- hanganyagok rendszeres, fókuszált hallgatása
- egyéni anyaggyűjtés, feldolgozás
- csoportos anyaggyűjtés, feldolgozás
- rendszeres gyakorlás
- összállítások készítése (egyéni/csoportos)
- csoportos éneklésre alkalmas műfaji és dallamválogatás
- a dallamok több variánsának repertoárszintű ismerete
- szövegvariánsok válogatása, saját szövegrepertoár kialakítása
- a feldolgozott anyagok lehetőség szerinti színpadi bemutatása

9. évfolyam – heti 1 óra, összesen 36 óra

Tematika:

Elmélet

- az adott tájegység néprajzi és földrajzi értelemben való elhelyezése, történelmi hátterének ismerete
- alapvető néprajzi jellegzetességek ismerete
- jellemző vokális műfajok és stílusok ismerete
- jellemző táncainak, lüktetéseinek ismerete

- kiemelkedő énekes és zenésze gyé niségek ismerete

Repertoár

- különböző műfajú és stílusú vokális dallamok
- régi és új stílusú táncdallamok
- régi és új stílusú keserves dallamok
- különböző kalendáris szokásokhoz illetve az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokásdallamok
- különböző rendelkezésre álló forrásokból való dallamelsajátítás, a lehető legszélesebb körből való repertoáralkotás
- adott továbbtanulási cél-intézmény követelményrendszerével átfedésben lévő dallamok

Technikai feladatok

- adott tájegységre jellemző stílus, előadásmód elsajátítása
- hanganyagok rendszeres, fókuszált hallgatása
- egyéni anyaggyűjtés, feldolgozás
- csoportos anyaggyűjtés, feldolgozás
- rendszeres gyakorlás
- összállítások készítése (egyéni/csoportos)
- csoportos éneklésre alkalmas műfaji és dallamválogatás
- a dallamok több variánsának repertoárszintű ismerete
- szövegvariánsok válogatása, saját szövegrepertoár kialakítása
- a feldolgozott anyagok lehetőség szerinti színpadi bemutatása

10. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Tematikájában megegyezik a 9. évfolyamra vonatkozó témaválasztással, de az emelt óraszám lehetővé teszi a magasabb szinten történő ismeretszerzést, repertoár elsajátítást, stílusgyakorlatot. Emellett míg a 9. évfolyamra vonatkozó heti egy csoportos óra nagyban épít az élménypedagógiára, a második óra lehetőséget ad a feladatorientáltabb működésre, a tananyagdifferenciálásra, valamint nagyobb teret nyújt a készségfejlesztésnek, kreatív zenei gyakorlatoknak, stílusgyakorlatnak, fejlesztésnek.

11. évfolyam – heti 1,5 óra, összesen 54 óra

Tematikájában megegyezik a többi évfolyamra vonatkozó témaválasztással, de az emelt óraszám lehetővé teszi a magasabb szinten történő ismeretszerzést, repertoár elsajátítást, stílusgyakorlatot. Emellett míg a 9. évfolyamra vonatkozó heti egy csoportos óra nagyban épít az élménypedagógiára, a második óra lehetőséget ad a feladatorientáltabb működésre, a tananyag differenciálásra, valamint nagyobb teret nyújt a készségfejlesztésnek, kreatív zenei gyakorlatoknak, stílusgyakorlatnak, fejlesztésnek.

12. évfolyam – heti 1,5 óra, összesen 48 óra

12. évfolyamtól kezdve a kamarazene anyagában is megjelenhet a továbbtanulásra való felkészülést szolgáló elemek beépítése, így az egyes intézmények követelményrendszerét figyelembe véve egészülhet ki a tananyag.

13. évfolyam – heti 2 óra, összesen 72 óra

Szakmai I. évfolyam (I/13.) - heti 2 óra, összesen 72 óra

Szakmai II. évfolyam (II/14.) - heti 2 óra, összesen 72 óra

Szakmai III. évfolyam (III/15.) - heti 2 óra, összesen 72 óra

Az előző évfolyamokra vonatkozó tematika mellett a 12. évfolyamhoz hasonlóan ezen évfolyamok számára is nagyobb fókuszhoz jut a továbbtanulásra való felkészülést szolgáló elemek beépítése, így az egyes intézmények követelményrendszerét figyelembe véve egészülhet ki a tananyag.